966

FRANSCHE KUNST

DE·HISTORIE VAN JAN VAN PARIJS

G
9
16

VERTAALD DOOR
J. SALVERDA DE GRAVE
MET VERLUCHTINGEN VAN
P.A.H. HOFMAN

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
0259 8487

DE HISTORIE VAN JAN VAN PARIJS

FRANSCHE KUNST

BIBLIOTHEEK
VAN FRANSCHE LETTERKUNDE,
SCHILDER-, BOUW-, BEELDHOUW-
EN TOONEELKUNST, MUZIEK ENZ.

ONDER REDACTIE VAN

Dr. P. VALKHOFF

XVI

A.W. SIJTHOFF'S UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
LEIDEN

31 DEC 1924

966 G 9
16

DE HISTORIE

VAN

JAN VAN PARIJS

VERTAALD DOOR

J. J. SALVERDA DE GRAVE

MET VERLUCHTINGEN VAN P. A. H. HOFMAN

A. W. SIJTHOFF'S UITGEVERSMIJ — LEIDEN
1921

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

INLEIDING

Het verhaal waarvan hier de vertaling volgt is, omstreeks het jaar 1500, geschreven voor eenvoudige mensen, die alleen ter ontspanning lazen; het enige doel van de onbekende schrijver was te vermaken; de eerzucht van de kunstenaar was hem vreemd. Zijn stijl is vlak en zal sommigen wat eentonig lijken; zijn bewondering voor al de praal en rijkdom waarvan hij ons vertelt drukt hij uit door algemene termen, zoals „groot" en „schoon", zonder te zoeken naar schakeringen. Daardoor heeft zijn eerbied voor al dat goud niets hinderliks, eerder iets beminnelik naïefs, en de vertaler heeft zich met opzet ervan onthouden afwisseling te brengen in woordenkeus en constructie, daar waar het origineel die niet bood.

Indien hij heeft gemeend dat deze vertelling ook aan meer verwende lezers zou kunnen behagen, dan is het omdat zij in haar eenvoud een model is van Franse verhaalkunst, zonder overbodige uitweidingen, zonder onnodige biezonderheden. Wij worden regelrecht medegevoerd naar het

hoogtepunt van het verhaal, dat is de optocht van de wagens en de mannen van koning Jan van Parijs, onder de ogen der Spaanse prinses, die vol verrukking is over zoveel pracht. Het moge geen verfijnde kunst zijn, toch is in de wijze waarop de aandacht van de lezer altijd meer wordt gespannen op de verwachte komst van de koning, naar wie het verlangen steeds sterker wordt, een zekere vaardigheid niet te miskennen. Deze mise-en-scène is trouwens meer dan eens gebruikt als middel om te boeien. Een oude kroniekschrijver, Notker, verhaalt ons hoe het leger van Karel de Grote bij Pavia aankomt, terwijl de koning der Longobarden op de muren der stad, waarin hij zich veilig waande tegen de toorn des keizers, het schouwspel gadeslaat, en, als telkens nieuwe troepen verschijnen vóórdat de keizer zich zelf vertoont, zijn angst voelt stijgen. Ook hier is het de herhaling, de opeenhoping die indruk maakt. In de geschiedenis van Tristan lezen wij van een ridder die, als hij de hofstoet van Iseut voorbij zich heen ziet trekken, deze steeds meent te herkennen in de vrouwen die haar voorafgaan. „Daar is de koningin", zegt hij zachtjes. „De koningin ? antwoordt Tristan hem, dit is haar kamervrouw Camille". Een nog schoner jonkvrouw komt aanrijden. „Nu zie ik het, dit is de koningin". En opnieuw wijst Tristan hem terecht : „Neen, dit is haar kamervrouw Brangien". En eerst dan verschijnt Iseut la Blonde, en het is alsof een zonnestraal het woud verlicht. Men vergelijke ook, in *Akédysséril* van Villiers de l'Isle-

Adam, de beschrijving van de optocht der koningin, die zegevierend in haar land terugkomt.

Misschien wist de simpele verteller van *Jan van Parijs* niet eens dat andere schrijvers, met wie hij zich zonder twijfel niet zou hebben durven gelijkstellen, vóór hem zich van dezelfde kunstgreep als hij hadden bediend.

Het is waarschijnlik dat dit verhaal geheel zijn eigendom is, ook al zegt hij dat hij het uit het Spaans heeft vertaald. Heeft hij, onder verzonnen namen, de werkelikheid willen navertellen? Men heeft beweerd dat het huwelik van Karel VIII, koning van Frankrijk, met Anne de Bretagne hem de stof zou hebben geleverd, en inderdaad is er, op veel punten, een treffende overeenkomst tussen deze geschiedkundige gebeurtenis en de omstandigheden waaronder Jan van Parijs trouwt met de Spaanse koningsdochter. De koning van Engeland zou dan de plaats hebben ingenomen die eigenlik aan een keizer van Duitsland toekwam.

Evenwel, voor de waardering van ons boekje zijn dergelijke onderstellingen, hoe aardig ook, van geen belang. Want Jan van Parijs is zonder twijfel niet het portret van èèn bepaalde Franse koning. Wèl van de Franse koning, zoals het volk zich die gaarne voorstelde : jong en schoon, ridderlik en galant, bewust van zijn waarde als eerste aller vorsten, prachtlievend ; ook geestig, al lijken zijn grappen ons wat kinderlik. „Le panache", men vindt hem ook in dit nederig volksverhaal, en dit heeft zeker veel bijgedragen tot de bijval

die het gedurende vier eeuwen zonder onderbreking heeft gevonden.

Ook ons volk heeft van *Jan van Parijs* gehouden; reeds in de XVIIde eeuw verscheen in ons land een vertaling ervan. In deze nieuwe vorm richt het zich tot een ander publiek; moge het door deze lezers eveneens vriendelik worden ontvangen.

Hier begint een edel en zeer voortreffelik verhaal geheten

JAN VAN PARIJS

Koning van Frankrijk

Ter ere van God, onze Schepper en Verlosser, en van de gebenedijde Moedermaagd moge het ons gegeven zijn, in deze vergankelike wereld te doen en te zeggen wat Hem behaagt en tot ons heil strekt. Maar omdat onze broze natuur terstond moede is te lezen of te horen dingen die heilzaam voor ons zijn en ons moeten voeren tot het eeuwige geluk en ons onze zonden voor ogen moeten stellen; en omdat zij gemakkelik neigt tot ondeugden en verkeerdheden, en omdat heden ten dage een ieder zich lichtvaardig overgeeft aan onbehoorlike scherts en lastering, hetgeen oorzaak is van groot kwaad; en om ledigheid, die zuster is van zonde, tegen te gaan, heb ik hier een vermakelike geschiedenis willen schrijven die ik uit het Spaans in het Frans heb vertaald. En daarom, indien mijn werk iets bevat dat niet is als het behoort, dan moge mij dat worden vergeven, want ik heb het alleen gemaakt als tijdverdrijf voor hen die de moeite willen nemen het te lezen.

Hoe de koning van Spanje zich aan de voeten wierp van de koning van Frankrijk, die met vele grote heren en hoge baronnen uit de mis kwam.

Daar was eertijds in Frankrijk een zeer wijze en dappere koning, die een zeer schone zoon had van drie jaren, genaamd Jan, en hij had er geen meer van de koningin, zijn gemalin, die een zeer edele en wijze vrouw was. En de koning hield te dien tijde verblijf in de stad Parijs, met het merendeel der baanderheren van zijn rijk, te midden van spel en vrolikheid ; want er kwamen toenmaals in Frankrijk geen berichten van oorlog, waardoor de koning en al zijn onderdanen in grote pracht en overvloed leefden.

Eens toen de koning uit de mis kwam, begeleid door zijn ridders en baronnen, en reeds tot de ingang van zijn koninklik paleis was genaderd — er werd die dag een plechtig feest gevierd — trad vóór hem de koning van Spanje die, onder heftig wenen en zuchten, zich aan zijn voeten wierp ; en terstond boog de koning van Frankrijk zich neer om hem op te richten, want hij herkende hem van het eerste ogenblik af, maar de koning van Spanje wilde niet opstaan en kon niet spreken, doch

slaakte diepe zuchten, waarom de koning groot medelijden met hem had, en ook de baronnen rondom hem.

En toen hij zag dat hij zich niet wilde oprichten, sprak hij deze woorden tot hem: „Lieve broeder van Spanje, ik bid U op te staan en Uw zware droefheid een weinig te bedwingen, totdat wij de oorzaak ervan weten, want wij beloven U in goede trouw dat wij U naar onze krachten zullen helpen om haar zo goed als wij kunnen, indien het ons mogelik is, te verlichten."

Toen bukte hij zich opnieuw en hief de koning van Spanje op, die aldus op smartelike toon en met luide stem begon te spreken:

„Allerkristelikste en machtige koning, ik dank U nederig voor het schone aanbod dat gij door Uw milde genade mij wel hebt willen doen; en daar gij en Uw voorgangers behoeders zijt van koningschap, adel en gerechtigheid, ben ik tot U gekomen om U mijn ongeluk en mijn smartvolle klacht te zeggen. Weet, Here, dat, met groot onrecht en zonder oorzaak en onder het voorwendsel van een nieuwe belasting die in mijn koninkrijk was geheven ten einde de verfoeilike onderneming te wederstaan van de koning van Granada, de ongelovige, tegen mijn rijk en de heilige Katholieke Kerk, de edelen van mijn land door valse ingevingen het volk tegen mij hebben opgezet, zodat het mij heeft willen doden en zodat ik zo snel ik kon heb moeten vluchten, in de toestand waarin gij mij ziet. En het houdt de koningin, mijn gemalin, en mijn dochtertje, dat

slechts drie maanden oud is, in een mijner steden, Segovia genaamd, gevangen, en heeft besloten die te doen sterven, om te beter het rijk naar hun wil te kunnen zetten."

En toen hij deze woorden sprak, kromp hem het hart samen en viel hij in onmacht aan de voeten van de koning van Frankrijk, die hem terstond deed opheffen en tot zichzelf deed komen.

En toen hij zijn bezinning had herkregen, sprak de koning, die medelijden met hem had, in dezer voege tot hem :

„Lieve broeder van Spanje, wil niet meer door smart en toorn uw hart kwellen, maar heb goede moed, zoals gij voorheen altijd hebt gehad, want ik beloof U en ik zweer U bij mijn trouw dat ik morgen zo vroeg mogelik brieven zal zenden naar Spanje, aan de baronnen en aan het volk van Uw land, en als zij niet willen gehoorzamen, zal ik in persoon gaan om hen tot rede te brengen."

Toen de koning van Spanje deze belofte vernam, was hij hogelik verheugd en zeide nederig tot de koning dat hij hem bedankte.

Daarover waren zeer verheugd de baronnen van Frankrijk, omdat zij groot medelijden hadden met de koning van Spanje ; en zij hadden ook groot verlangen om zich te oefenen in wapenfeiten, want sedert lang was er in Frankrijk geen oorlog geweest. Die ganse dag werd de koning van Spanje zeer gevierd, en voor het ogenblik werd over deze zaak niet meer gesproken en wijdde men zich aan de vreugde. Want toen begonnen de baronnen en

edellieden van Frankrijk een toernooi te houden op het bevel van de koning, om de koning van Spanje te vermaken.

Hoe de koning van Frankrijk aan de baronnen van Spanje schreef dat zij het onrecht en de oneer die zij aan hun koning hadden bewezen moesten goedmaken.

Des anderdaags, 's morgens vroeg, deed de koning een brief schrijven zoals volgt, en daarboven was geschreven : *Van des konings wege*, en de brief luidde aldus :

Geliefden ende welbeminden, Wij hebben de klacht vernomen van onze geliefde en welbeminde broeder, de koning van Spanje, Uw ware en natuurlike heer, hoe gij hem ten onrechte en zonder reden uit zijn rijk hebt verdreven en, wat meer is, onze lieve zuster zijn vrouw belegerd houdt, en vele andere vijandelikheden die gij tegen hem hebt gedaan, die een zeer kwaad exempel zijn voor koningschap en adel.

Daarom is het dat Wij de ware toedracht der zaak willen weten, om zodanige straffen en maatregelen te bepalen als redelikerwijze nodig zijn ; want Wij hebben hem in onze hoede en bescherming genomen, hem, zijn gezin en zijn goederen. U gebiedende dat gij zonder verwijl en ogenblikkelik het beleg opheft van de koningin, Uw natuurlike vrouwe, en haar zulke gehoorzaamheid bewijst en doet

bewijzen als, voordat dit alles geschiedde, aan haar werd bewezen naar gewoonte en gebruik. En daartoe, laten de voornaamsten Uwer, ten getale van XX, met het gevolg dat U zal goeddunken, hierheen komen om de redenen te zeggen die U ertoe gebracht hebben aldus te handelen, opdat daaromtrent gedaan worde zoals behoort, U kond doende dat, als gij in gebreke blijft, Wij in persoon zullen optrekken en U zó zullen straffen dat het eeuwiglik zal heugen. Gedaan te Parijs, de eerste dag van Maart.

En boven op deze brief was geschreven : *Aan de baronnen en het volk van Spanje.*

De koning deed terstond een bode vertrekken aan wie deze brief werd medegegeven, en hij gebood hem de meest mogelike haast te maken. En zo deed hij, want in vijf weken was hij weder terug.

Hoe de heraut van de koning van Frankrijk het antwoord bracht dat de baronnen van Spanje hem hadden gegeven.

Toen gemelde heraut te Parijs was aangekomen, ging hij regelrecht naar het paleis, steeg van zijn paard, klom de trappen op, en trad in de kamer waar de koning was. En hij deed een reverentie en zeide : „Heer, behage het U te vernemen dat ik geweest ben te Segovia, waar ik veel krijgsvolk heb gevonden dat de stad belegert en de koningin die daarbinnen is, en ik heb Uw brief aan de baronnen en aan de aanvoerders van het leger gegeven,

die zich terstond vergaderd hebben en de brief door een der hunnen hebben doen lezen ; en onmiddellik nadat zij hem hadden doen lezen, hebben zij mij verwijderd en hebben raad gehouden. Na twee uren deden zij mij halen en gaven mij mondeling antwoord, zeggende dat zij zich zeer verwonderden dat gij U bekommert om een zaak die U in het minst niet aangaat en dat gij niet moet wagen hen om deze reden in hun land aan te vallen, en dat, welke belofte hun koning U ook gedaan moge hebben, gij U hiermede niet moet inlaten, want dat zij voor brieven noch voor bedreigingen zouden nalaten hun plan uit te voeren, omdat zij met U niets te maken hebben. Ik verzocht hen mij hun antwoord op schrift te geven, maar zij antwoordden dat ik niets anders zou hebben en bevalen mij binnen zes uren het leger en spoedig daarop het land te ruimen. En toen ik zag dat er niets aan te doen was, ben ik teruggekeerd. En het schijnt mij dat de stad nogal versterkt is en dat zij haar in lang niet zullen kunnen nemen, als er levensmiddelen in zijn en mannen die de koningin getrouw blijven."

Toen de koning dit antwoord vernam, was hij zeer vertoornd, en niet zonder reden ; maar de koning van Spanje en de baronnen van Frankrijk waren er zeer verheugd over, want zij verlangden zeer dat de koning er met een leger heen zou gaan, hetgeen hij deed. Want terstond deed de koning al zijn baronnen, kapiteins en hoofdmannen komen, en deed zonder verwijl gereed maken wat nodig

was om naar Spanje te gaan en de oorlog tegen de baronnen van het land te beginnen.

Er werd zulk een spoed gemaakt dat, aan het eind van de maand Mei daaraanvolgende, de koning met de koning van Spanje en een getal van vijftigduizend goede en weluitgeruste krijgslieden Parijs verliet en Bordeaux en daarna Bayonne doortrok.

Hoe de koning van Frankrijk in Spanje kwam en niemand op zijn weg vond dan de ruwaard van Spanje, die terstond de vlucht nam.

Toen de koning dicht bij Spanje was, plaatste hij zijn lieden in zeer schone orde en gaf het bevel over de voorhoede aan de koning van Spanje. Zij trokken Biscaye binnen, steeds dicht bij elkander blijvende, want zij waren nooit meer dan twee of drie mijlen van elkander verwijderd. En hun overkwam niets dat de vermelding waard is, totdat zij zich een eind binnen Spanje bevonden, waar zij de ruwaard van dit land ontmoetten met wel XXV^{m} strijders die hij had verzameld en die zeer slecht waren uitgerust. En toen zij onze lieden bemerkten, die in dichte rangen naderden, begaf hun de moed en vluchtten zij, door vrees bevangen, hetgeen de onzen onverschillig liet, want zij wilden het belegerde Segovia ontzetten. En zij kwamen vóór een stad die men voor hen opende, genaamd Burgos, die een der grootste van het land was, en

de koning nam de bewoners in genade aan, omdat zij zo snel hadden gehoorzaamd.

Hoe de gezanten der baronnen van Spanje tot de koning kwamen om vrede.

In deze stad Burgos vertoefden de koning van Frankrijk en die van Spanje acht dagen, en in die tijd onderwierp de koning van Frankrijk een goed deel der omliggende steden, en die welke bewijzen hadden gegeven van wederspannigheid deed hij slechten en te vuur en te zwaard verdelgen. Aan de andere, die zich overgaven, schonk hij vergiffenis, zodat de roep ervan en de schrik in geheel Spanje zó groot waren dat alle steden, sterkten en kastelen de sleutels aan de koning van Frankrijk kwamen brengen en hem hulde kwamen doen.

Acht dagen daarna vertrokken zij, om recht op Segovia af te gaan, maar onderweg vonden zij de gezanten der belegeraars, die tot de koning kwamen om over vrede te onderhandelen. En van de zijde der baronnen werden tot de koning van Frankrijk verscheidene vertogen gehouden, om zich zeer ten onrechte te beklagen over de koning van Spanje, hun heer. Maar, om kort te gaan, de koning van Frankrijk, die zeer wijs en dapper was, doorziende hun arglist en hun verkeerde bedoelingen, antwoordde hun dat zij, indien hun dat goed dunkte, zich ter weer moesten stellen, want dat hij hen nooit in genade zou aannemen, voordat hij alle

edelen op de knieën vóór hun koning zou zien om genade te smeken, en het volk in hun hemd, blootshoofds, en dat hij de meest schuldigen tot een getal van vijftig zou straffen, opdat er eeuwig heugenis van zou blijven.

Zij die met de voorschreven boodschap waren gekomen, waren zeer onthutst, en niet zonder reden, ziende dat zij de macht van Frankrijk niet zouden kunnen wederstaan, en tegelijk dat twee derden van het land reeds in zijn hand waren. En zij wisten niet anders te doen, dan aan de koning tien dagen uitstel te vragen om aan degenen die hen hadden gezonden mededeling te doen. En toen zij bij hen waren en hun verslag hadden gedaan, waren zij allen zo verbijsterd dat de stoutste onder hen niet wist wat te zeggen.

Hoe het volk de koning om genade kwam smeken, toen het de mededeling van de koning van Frankrijk had vernomen.

Toen het volk het antwoord van de koning van Frankrijk had vernomen, scheidde het zich terstond van de baronnen af, en, ziende dat zij geen wederstand konden bieden, kwamen allen zich op genade of ongenade aan hem overgeven, op de wijze die hij hun had voorgeschreven. De koning nam hen in genade aan en deed ijverig onderzoek naar de voornaamste aanstokers en bevond dat vier der hoogste baronnen van Spanje dit alles hadden

beraamd om het koninkrijk naar hun wil te zetten. Deze werden gevangen genomen met vijftig hunner handlangers, die de koning achter zich aan deed leiden naar Segovia tot de koningin die, met grote praal en een talrijke stoet, gemelde koning te gemoet kwam tot vier mijlen toe.

Toen zij vóór de koning van Frankrijk was, wierp zij zich op de knieën van zover als zij hem kon zien, en zij wilde niet opstaan voordat de koning haastiglik afsteeg en haar ophief en vervolgens kuste. En de koningin, die een zeer wijze vrouw was, gaat deze woorden zeggen :

„Helaas, zeer hoge en machtige koning, wie zou U kunnen belonen voor de zeer grote weldaad en hulp die gij, door Uw goedertieren genade, hebt bewezen aan deze arme gevangene? Dat zou voor alle stervelingen onmogelik zijn ; maar moge Jezus Christus onze Heer aan mijn Here mijn gemaal en aan mij toestaan het mogelike te doen en moge God in zijn heilige glorie het overige op zich willen nemen."

„Lieve zuster, zeide de koning van Frankrijk, die zeer verheugd was over haar ontvangst, dat is reeds alles vergolden; laat ons tans alleen denken aan feestvieren, en ga tot Uw gemaal, die mij volgt met de gevangenen en de lieden van Uw rijk."

„Heer, zeide zij, wanneer ik U zie, zie ik alles; en ik zal U niet verlaten, tenzij het U mishage, tot de stad toe."

Toen de koning de groote ootmoed van deze vrouw zag, deed hij haar te paard stijgen en keerde

met haar terug en nam haar met geweld tot zich mede naar de koning van Spanje, haar gemaal, die haar met grote vreugde ontving. En zij gingen, zeer blijde en pratende over vele zaken, naar de stad, die versierd was, zó rijkelik als maar mogelik was. En de edele koning van Frankrijk werd ontvangen met de meest mogelike eerbewijzen en betuigingen van onderdanigheid. Hetgeen hem en zijn lieden zeer verbaasde, en zij waren verheugd die schone stad te zien, zó wel toebereid als zij was, want nooit hadden zij zó iets aanschouwd.

Hoe de edele koning van Frankrijk de stad Segovia met de koning en de koningin van Spanje binnentrok, en ook de gevangenen die hij met zich voerde, om hen te straffen zoals zij verdienden.

Veertien dagen lang duurde het feest in Segovia, alwaar vele schone spelen en toernooien werden gehouden, die ik ter wille van de kortheid stilzwijgend voorbij ga. Maar de koning van Frankrijk liet geenszins na, hen die begonnen waren dit onrecht tegenover de koning van Spanje te bedrijven de gerechte straf te doen ondergaan. Zo deed hij aan het eind dier veertig dagen in het midden van de stad een schavot opslaan en deed daar, ten aanschouwe van het volk, de vier voornaamste schuldigen onthoofden. Daarna liet hij in elke aanzienlike stad vijf der anderen brengen, om het

volk aan te sporen hun koning beter te dienen en te gehoorzamen dan zij voorheen hadden gedaan en opdat een ieder zich aan de veroordeelden zou spiegelen. Toen herstelde hij de koning van Spanje in zijn rijk, en deze werd beter gehoorzaamd en meer gevreesd dan ooit. Dit gedaan zijnde, besloot hij met zijn leger naar Frankrijk terug te keren, want hij had het gehele land vrede en eendracht weergegeven.

Hoe de koning van Spanje en de koningin, ziende dat de koning van Frankrijk terug wilde keren, voor hem kwamen knielen, hem dankende voor de weldaad, de eer en de dienst die hij hun had bewezen, en hem hun dochter aanbevalen.

Toen de koning van Spanje en de koningin zagen dat de koning van Frankrijk naar zijn land terug wilde keren, wisten zij niet hoe zij hem hun dank en erkentelikheid konden betonen voor de weldaad en de eer die hij hun had bewezen. Daarom kwamen zij, ten aanschouwe van het gehele volk, zich aan zijn voeten werpen, zeggende:

„Zeer hoge en machtige koning, wel weten wij dat gij hier niet altijd kunt blijven, wegens de gewichtige zaken van Uw rijk. En ook weten wij dat het ons niet mogelik is U op enigerlei wijze te belonen, maar toch, hetgeen in onze macht is verlangen wij zeer voor U te doen. Daarom verzoeken en

vragen wij U, ons en onze opvolgers zulk een schatting op te leggen als U zal behagen, want van U en Uw opvolgers willen wij voortaan ons rijk houden als goede en trouwe onderdanen, want dit is recht."

Toen de koning deze woorden vernam, werd hij vervuld van groot medelijden, en hij antwoordde hun, terwijl hij hen ophief :

„Mijn vrienden, wilt geloven dat niet de begeerte om land te winnen en te verkrijgen mij in dit rijk heeft doen komen, maar het verlangen en de wens om gerechtigheid te vermeerderen en de koninklike waardigheid te beschermen en te onderhouden. Ik bid U niet meer aldus tot mij te spreken, en ik verbied het U op straffe van mijn misnoegen ; maar wilt verder Uw onderdanen in goede gerechtigheid en in de vreze Gods regeren. Want hierdoor alleen zal het U goed gaan ; en als U iets overkomt, laat het mij dan weten, want dan zal ik U zonder fout helpen en bijstaan."

Toen zij de grote liefde en genegenheid zagen die de koning hun betoonde, nam de koningin haar dochter, die vijf of zes maanden oud was, in de armen, en zij kwamen vóór de koning van Frankrijk, hem vragende of het hem mocht behagen te luisteren naar een klein verzoek dat zij hem wilden doen.

„Ik wil dat gaarne," zeide de koning.

Toen begon de koningin aldus te spreken :

„Heer, daar het aldus is dat wij in U al onze hoop hebben gesteld, vragen en verzoeken wij U dat dit arme meisje dat gij hier in mijn armen ziet U zij

aanbevolen; want wij hebben geen hoop andere kinderen te krijgen, daar wij reeds op leeftijd zijn; zodat, als God haar verleent te leven tot zij oud genoeg is om te huwen, het U moge behagen haar een gemaal te geven naar Uw verlangen, en aan deze het bestuur en de heerschappij over dit land op te dragen, want wij willen dat door U een koning erover zal worden gesteld, in overeenstemming met Uw wens, want dit is recht."

Toen de koning van Frankrijk hun grote nederigheid en vriendschap zag, werd zijn hart vertederd en hij had groot medelijden met hen en antwoordde hun in dezer voege:

„Lieve vrienden, ik dank U voor de grote liefde en genegenheid die gij mij betoont; en gij moogt weten dat ik het aanbod van Uw dochter niet weiger; en als God aan mijn zoon genadiglik toestaat te leven totdat hij volwassen is, en aan Uw dochter insgelijks, dan beloof ik U dat mijn zoon geen andere vrouw zal hebben dan Uw dochter."

„Helaas, Heer, om Gods wil, denk niet dat mijn heer gemaal en ik zo stout zijn dat wij U onze dochter hebben opgedragen met de bedoeling die gij denkt, maar alleen voor een of ander van Uw baronnen, die gij zult kiezen, want gij zoudt ons te veel eer bewijzen door haar Uw zoon te geven."

„Voorwaar, zeide de koning, wat is gezegd blijft gezegd, en als wij blijven leven, zullen wij er nader over spreken, want tans kunnen wij niets anders doen; en wij zullen afscheid van U nemen."

„Voorwaar, zeide de koningin, indien het U

behaagt, zullen mijn heer gemaal en ik U naar Parijs geleiden, want ik heb groot verlangen mijn hooggeëerde vrouwe de koningin te zien."

„Mijn vrienden, antwoordt de koning, gij kunt op dit ogenblik niet goed van hier, want dit volk, dat zo pas tot onderwerping is gebracht, zou in Uw afwezigheid gemakkelik en in korte tijd weder tot oproer kunnen worden verleid ; want al de schuldigen zijn niet dood, en evenmin de verwanten van hen die gestraft zijn, die enige wraak tegen U zouden kunnen ondernemen of een samenzwering zouden kunnen smeden. Daarom wil ik niet dat gij van hier gaat, maar alleen dat gij in vrede met hen leeft en dat gij op Uw hoede zijt en goede rechtvaardigheid betracht, en God vreest en liefhebt en Hem dient ; dan zal het U welgaan ; zonder Zijn genade is geen voorspoed mogelik. Ik beveel U ook de Kerk en de armen aan, die de leden zijn van onze Heer, en zorgt ervoor dat zij niet worden verdrukt noch vertreden, en God zal U liefhebben."

Na deze schone vertogen en onderwijzingen, die de koning hun gaf in tegenwoordigheid van vele baronnen, namen zij onder zware zuchten en met diepe smart afscheid van elkander.

Hoe de koning van Frankrijk afscheid nam van de koning van Spanje en van de koningin, en hoe het volk van het land de koning een groot eind vergezelde.

Doch, om kort te gaan, de koning vertrok uit Spanje onder grote tranen en weeklachten van de

koning, de koningin en die van het land, die hem een lang eind weegs vergezelden, en de koning van Spanje gaf vele en rijke geschenken aan de koning en aan de baronnen en ridders, zodat in het gehele leger groot en klein vervuld was van dankbaarheid en de koning van Spanje hield voor een dapper en zeer machtig vorst.

En zij reisden zo lang totdat zij te Parijs kwamen, waar zij met vreugde en eerbewijzen werden ontvangen, en het feest duurde tien dagen. Toen nam ieder afscheid van de koning, die hen vrolik en tevreden naar huis liet gaan.

Hoe de koning van Frankrijk stierf, waarover grote rouw in het gehele rijk werd bedreven.

De goede koning van Frankrijk kreeg, vier of vijf jaar later, een ziekte die lang duurde en waaraan hij ten slotte stierf, wat een groot verlies was voor het land en waarover grote rouw werd bedreven in het gehele rijk, en vooral door de koningin, die hem zeer liefhad. En hij werd gebalsemd zoals dat voor zulk een vorst en heer paste. De koningin, die een wijze vrouw was, nam na de begrafenis van de koning het bestuur van het rijk in handen, omdat haar zoon nog jong was, en zij regeerde er enige tijd over, vrede en rust en eendracht behoedende door rechtvaardigheid. Daarna werd heer Jan, haar zoon, tot koning gewijd, waarover in het gehele land uitbundige vreugde heerste.

En tans zullen wij hen laten rusten en terugkeren tot de koning van Spanje en de koningin, die de goede lessen, hun door de koning van Frankrijk gegeven, zó goed opvolgden dat zij de regering over hun land behielden en hun rijk in goede vrede en gerechtigheid, bemind door hun onderdanen, bestuurden.

Hoe de koning en de koningin van Spanje vernamen dat de goede koning van Frankrijk was gestorven, waarover zij grote rouw bedreven.

In die tijd kwamen in Spanje berichten hoe de koning van Frankrijk uit het leven was verscheiden, waarover door de koning en de koningin en de baronnen van het land zware rouw werd bedreven, en er was klooster noch kerk waar de koning geen uitvaart deed vieren en geen gebeden zeggen voor de ziel van de goede koning, en de koning en de koningin droegen een geheel jaar rouw en zij deden daarmede zeer wel hetgeen zij verschuldigd waren. Evenwel, er is geen smart die na enige tijd niet vermindert en die men niet vergeet, en vooral als de beide partijen ver van elkander zijn. De koningin en de koning van Spanje voedden hun dochter zeer goed op en deden haar goede manieren en alle talen leren, zodat men in het gehele koninkrijk geen meisje vond dat schoner, wijzer en beter opgevoed was dan zij.

De vader en de moeder werden oud, die geen andere kinderen hadden dan dit meisje van ongeveer vijftien jaar, en zij overlegden onder elkander dat het hoog tijd was haar uit te huweliken aan iemand die het rijk zou besturen, en zij deden in alle landen een gemaal zoeken voor hun dochter, want zij hadden heel en al de belofte vergeten die zij aan de koning van Frankrijk hadden gedaan. Totdat ten laatste het bericht hiervan kwam tot de koning van Engeland, die toenmaals weduwnaar was ; waarom hij een gezantschap zond naar Spanje.

Hoe de koning van Engeland zich bij volmacht verloofde met de dochter van de koning en de koningin van Spanje, genaamd Anna.

De koning van Engeland, die hoorde spreken over deze prinses, die zó bekoorlik, zó wijs en zó welopgevoed was, besloot bij zich zelf dat het goed zou zijn als hij haar ten huwelik deed vragen. Te dien einde zond hij naar Spanje een zeer schoon gezantschap van baronnen en ridders om de hand der prinses te verzoeken, en zij gaven veel schone geschenken aan de koning en de koningin, aan hun dochter en aan de baronnen en ridders van Spanje, om hen gunstig te stemmen, en zij verkregen van de koning en de koningin dat hun dochter hem werd toegestaan, waarover de prinses niet zeer verheugd was, want men had haar verteld dat de

koning van Engeland reeds oud en gebrekkig was; maar ter wille van haar vader en moeder durfde zij er niets van zeggen, om hen niet te bedroeven en niet te vertoornen.

De verloving had plaats bij volmacht, en de graaf van Lancaster was de gemachtigde van de koning, waarover de Engelsen zeer verheugd waren en groot feest bedreven, en zij gaven schone sieraden aan hun nieuwe vorstin en haar vrouwen. Acht dagen daarna besloten zij terug te gaan om de koning hun wedervaren te berichten, en het tijdstip van het huwelik werd vastgesteld, en zij beloofden dat zij binnen de bepaalde termijn de koning met zich zouden brengen om het huwelik te doen voltrekken.

En zij namen afscheid van elkander en de Engelsen vertrokken uit Spanje, zeer verheugd dat zij hun taak zo goed hadden volbracht, en zij reisden zo lang tot zij in Engeland aankwamen en Londen bereikten, waar de koning hen luisterrijk ontving.

Hoe de gezanten aan de koning van Engeland berichtten hetgeen zij bij de koning van Spanje hadden gedaan.

De gezanten werden met grote eer en vreugde door de koning van Engeland, hun heer, ontvangen en hij vroeg hun hoe het hun betreffende de zaak was gegaan. De hertog van Lancaster zeide dat zij, na in Spanje te zijn aangekomen, met de koning en de koningin erover hadden gesproken „die ons

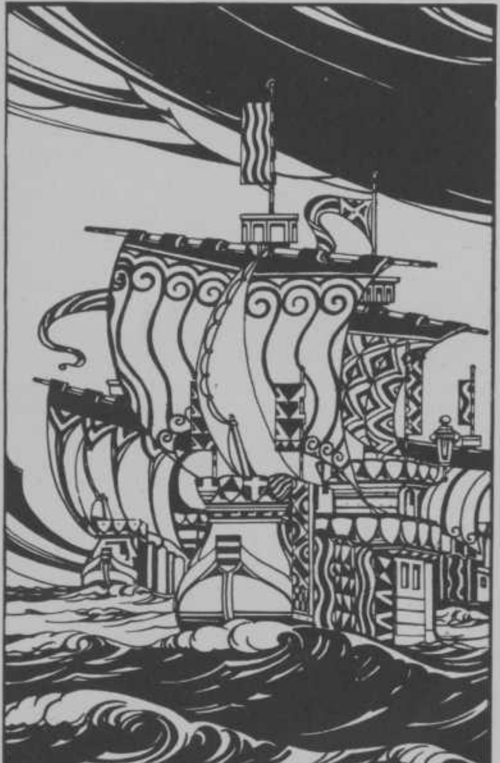

antwoordden dat zij zeer verheugd over het huwelik waren en dat gij hun grote eer beweest. Daarom heb ik, zonder dralen, als Uw gemachtigde, haar voor U in ondertrouw genomen en wij hebben het tijdstip voor het huwelik vastgesteld op vier maanden na heden."

De koning, op het vernemen van dit nieuws, was zó opgetogen dat hij in Londen deed bekend maken dat men in acht dagen de winkels niet zou openen, en dat men zou feestvieren. Onderwijl deed de koning van Engeland grote toebereidselen maken voor zijn huwelik met haar die reeds zijn hart had veroverd, want hij verlangde zeer haar te behagen, wegens al het goede dat men hem van haar had gezegd en ook omdat men hem heimelik had overgebracht dat zij geen zin in het huwelik had. En, omdat de koning van Engeland in zijn eigen land geen goudlaken vond naar zijn zin, besloot hij naar Parijs over te steken, om zich daar ook te voorzien van de sieradieën, halsketenen en edelstenen die hij van node had.

En hij vertrok uit Engeland, wel vergezeld van ridders en baronnen, want in die tijd was er geen sprake van oorlog. En hij landde in Normandië, met ongeveer tachtig paarden, uitgerust naar 's lands wijze, en reisde zo lang tot hij te Parijs kwam, waar de jonge koning van Frankrijk was, achttien of twintig jaar oud, en zó schoon en wijs dat het wonder was; en hij liet zich geheel besturen door de koningin, zijn moeder, en daar deed hij goed aan, want zij hield het rijk in goede orde, gerechtigheid en rust.

Hoe de koningin van Frankrijk enige der hoogsten van haar baronnen en ook van de burgers der stad tegemoet zond aan de koning van Engeland.

Toen de koningin van Frankrijk de komst van de koning van Engeland vernam, deed zij alle baronnen en burgers van Parijs in schone ordonnantie hem tegemoet gaan. Die dag bevond de jonge koning zich niet te Parijs, maar hij was naar het bos van Vincennes gegaan om een everzwijn te jagen, en hij bleef daar de gehele dag.

Toen de koning van Engeland Parijs was binnengekomen, ging hij de koningin bezoeken, die hem met veel praal ontving; en toen zij zo aan het avondmaal zaten, deelde de koning aan de koningin de reden van zijn reis mede, en waarom hij door Frankrijk was getrokken. En hij prees hogelik de schoonheid en het verstand der jonge prinses, en aan de dis werd over niets anders gesproken, want de koning was er geheel mede vervuld, zoals het geval is met oude mannen, die terstond gebreideld en ingetoomd zijn. Na de maaltijd kwamen de instrumenten en men danste en vermaakte zich zo goed men maar kon. De koning van Engeland verlangde zeer de jonge koning van Frankrijk te zien, en nadat zij lange tijd samen waren geweest, trok de koning van Engeland zich terug en met hem al zijn lieden, die zeer verheugd waren over de eervolle ontvangst die de koningin hun had

bereid. Toen de koning in zijn kamer was, begonnen zij te spreken en prezen hogelik de koningin die hun zoveel eer had bewezen.

Toen de koningin in haar vertrek was, herinnerde zij zich de woorden die wijlen de koning haar gemaal haar gezegd had toen hij uit Spanje terugkwam, dat hij de dochter van de koning van Spanje aan zijn zoon had beloofd. En ook verlangde zij zeer dat haar zoon gehuwd was. Zij deed de hertog van Orleans en de graaf van Bourbon komen, die met wijlen de koning in Spanje waren geweest, en sprak tot hen in dezer voege:

„Lieve neven, ik heb U ontboden als de beste vrienden van mij en mijn zoon. Gij hebt gehoord hoeveel goeds men heeft gezegd van deze dochter van Spanje. Het is tijd, zoals gij ziet, dat de koning, mijn zoon, trouwt. En ik ben van mening dat, als deze prinses zo is als men zegt, er geen beter huwelik voor mijn zoon kan worden gevonden; daarom bid ik U mij te raden, want ik geloof wel dat, als de koning van Spanje wist dat mijn zoon haar wil hebben, hij haar gaarne aan hem zou geven."

De heren keken de koningin aan en zeiden dat zij inderdaad niets beters kon doen, en zij beschuldigden zichzelf dat zij er niet vroeger over hadden gesproken, en daarom gingen zij ter zelfder ure te paard, met een klein gevolg, naar het bos van Vincennes, om hun heer, de jonge koning, op de hoogte te brengen. Zij vonden hem in bed, maar, zodra hij wist dat zij waren aangekomen, deed hij

hen roepen om te weten wat hen zó laat in de avond tot hem voerde.

Hoe de hertog van Orleans en de graaf van Bourbon in de nacht naar het bos van Vincennes kwamen, om de koning bericht te geven, zoals gij zult horen.

Toen de heren aan de koning hadden verteld wat tussen zijn moeder en hen was besproken, zeide hij hun dat zij moesten gaan slapen en dat hij de volgende morgen vroeg erover zou hebben nagedacht en hun antwoord zou geven. Waarop de baronnen afscheid van hem namen en in hun kamers gingen.

En toen zij waren heengegaan, wilde de koning gaan slapen, maar hij slaagde daarin niet, en de gehele nacht waakte hij, denkende aan de schoonheid van de prinses waarvan zij hem hadden verteld, want zij was reeds zijn hart binnengedrongen; maar hij vreesde zeer voor een weigering, omdat de koning van Engeland haar toen reeds in ondertrouw had. En hij bedacht een zeer biezonder plan dat hij zich voornam uit te voeren en dat hij volbracht, beter dan iemand ooit had kunnen doen.

Toen het morgen werd, stond de koning, die de zaak niet had vergeten, op, en zeide tot zijn baronnen:

„Ik wil tot mijn moeder gaan, zó heimelik dat ik niet word opgemerkt. Gaat gij vooruit en verzamelt de voornaamsten van mijn raad ergens waar niemand er iets van gewaar wordt."

Terstond vertrokken zij uit Vincennes en kwamen te Parijs, want dat was niet ver, en gingen tot de koningin om verslag te geven van hun wedervaren en haar te zeggen dat de koning in het geheim kwam, daar hij onbekend wilde blijven voor de Engelsen, want hij wist dat de koning zeer van nabij in deze zaak was betrokken. En hij kwam tot zijn moeder, die, zodra zij hem zag, hem zeer hartelik ontving. En dadelik deed hij de voornaamsten van zijn baronnen en zijn raadslieden bijeenkomen, en sprak tot hen in dezer voege :

Hoe de koning van Frankrijk heimelik kwam, om onbekend te blijven voor de Engelsen.

„Lieve vrouwe en moeder, ik heb vernomen wat gij mij hebt doen zeggen, en ik heb er veel over gedacht. En ik weet wel dat noch gij noch mijn verwanten die hier zijn mij iets zoudt willen raden dat niet tot mijn eer of voordeel strekt. Is het dat de zaak zo is als men zegt, dan zou ik er wel op willen achten, want iets beters kan ik niet vinden ; maar ik zie twee grote beletselen, omdat zij verloofd is met de koning van Engeland, die haar gaat trouwen ; misschien zal de koning van Spanje zijn belofte niet willen breken en dan zou het voor ons een eeuwige blaam en schande zijn. Het andere punt is dat, als de koning van Spanje haar aan ons toezegt en, als wij haar zien, zij ons niet behaagt, het een

andere zeer slechte daad van ons zou zijn, dat wij aldus haar eerste huwelik in de weg zouden staan. En, zoals gij weet, het is een zaak die geheel vrijwillig moet zijn, want een huwelik wordt voor lange tijd gesloten. En om deze twee punten tot een besluit te brengen, heb ik bedacht mij vermomd naar Spanje te begeven, met de grootste praal die mogelik is, en ik zal mijn naam veranderen en mijn leger langs een andere weg doen gaan met mijn wagens, zó dat zij elke dag bericht van mij kunnen hebben. En wanneer ik daarginds ben aangekomen, zal ik handelen naar gelang van zaken. Ik bid U mij te willen raden en Uw mening te zeggen, want de mijne is niet zó vast dat ik niet Uw goede raad zou willen gebruiken."

Toen de koningin haar zoon zo verstandig hoorde spreken, was zij zeer verheugd daarover, en zo waren alle raadslieden. Toen nam de koningin het woord in dezer voege :

„Zeer geliefde zoon, het schijnt mij dat gij een zeer voortreffelik en wijs voornemen hebt opgevat om, op de wijze die gij hebt uiteengezet, deze reis te ondernemen ; want, vooral, geen huwelik moet worden gesloten als de partijen er niet in toestemmen en als zij er niet toe komen door goede en waarachtige liefde ; anders volgt er veel verdriet uit. Daarom ben ik het met U eens, op voorwaarde echter dat gij gaat met de meest mogelike praal, voor het geval dat het huwelik werd gesloten, want mijn heer Uw vader kwam er in grote staatsie en eer, zodat Uw staat niet minder mag zijn ; het

is noodzakelik dat gij U aldaar vertoont in grote kracht en triomf, om Uw rijk altijd te doen eren en vrezen."

Om kort te gaan, allen waren het daarmede eens. En toen alles was besloten, kwam men overeen dat de koning de koning van Engeland niet zou zien, tenzij heimelik, om niet door hem te worden gekend, en men beval dat al het goudlaken, al de zijden stoffen, de schoonste sieradieën, ketenen, halsbanden en andere voorwerpen van dien aard, zouden worden opgekocht om mede te worden genomen naar Spanje, en dat men er een deel van zou overlaten opdat de koning van Engeland zich daarvan zou kunnen voorzien, en dat de koningin hem zeven of acht dagen zou ophouden, totdat de koning van Frankrijk gereed zou zijn om te vertrekken. De koningin deed alle schatten van wijlen de koning haar gemaal openen, die verwonderlik groot waren, want hij had geen andere oorlog te voeren gehad dan die met Spanje, zodat er een grote overvloed van kostbare sieradieën waren, die de koning nam om ze met zich mede te voeren.

De hertog van Orleans had in last te zorgen voor alwat nodig was. Hij nam honderd van de schoonste baronnen van de koning, die van dezelfde leeftijd als deze waren, en honderd jonge pages die verwonderlik schoon waren, want zij hadden haren zo geel als fijn goud. En de hertog van Orleans deed hen kleden in zulk een livrei als hem het best voorkwam. De koning keerde naar Vincennes terug en zeide aan de voornoemde hertog van Orleans

dat hij de meest mogelike haast moest maken en dat hij, zodra de pages en de baronnen gereed waren, ze tot hem te Vincennes moest voeren. En onderwijl deden de voornoemde hertog van Orleans en de graaf van Bourbon, die daarmede belast waren, tweeduizend ridders, van de eersten van het rijk, wapenen, en vierduizend boogschutters, met de schildknechten en pages om het groot aantal koffers en kisten die hij medenam te bewaken, want daarin werden klederen, goudlaken, zijden stoffen, sieradieën en andere onnoemelike schatten gedaan, en met deze bagage deed hij wagens, kleermakers en borduurders medegaan, die niet anders deden dan allerlei kledingstukken maken.

De koningin onthaalde de koning van Engeland zoo luisterrijk mogelik, in afwachting dat haar zoon gereed was. En onderwijl deed genoemde koning door zijn lieden goudlaken, zijden stoffen en andere sieradieën zoeken om zich daarvan te voorzien; doch zij vonden er zeer weinig, want de koning van Frankrijk had het beste en schoonste gekozen, waarom de Engelsen verbaasd stonden dat er in een stad als Parijs zo weinig zijden stoffen waren; doch zij waren verplicht zich te behelpen met wat zij vonden. Onderwijl was de koning van Frankrijk gereed gekomen om te vertrekken, en zij gingen in het geheim, bij troepen, de enen langs deze, de anderen langs gene weg, zodat de koning van Engeland en zijn mannen er niets van bemerkten.

Hoe de honderd ridders en de honderd pages, allen te paard en gelijkelik gekleed, bij de koning te Vincennes kwamen.

De honderd baronnen en honderd pages kwamen, in schone ordonnantie, bij de koning te Vincennes, zó fraai uitgedost dat het een pleizier was hen te zien; want alle waren gekleed in zwart fluweel, rondom geborduurd met fijn goud, en de wambuizen waren van kostbaar rood satijn. Zij waren verwonderlik schoon en blond en in alle opzichten voortreffelik; maar boven allen was de koning de schoonste en de volmaaktste, want hij was een schoon en groot man.

Hij verbood zijn mannen aan wie ook te zeggen wie hij was, dan alleen dat hij Jan van Parijs heette, en dat hij de zoon was van een rijke burger dier stad, die hem grote rijkdommen had nagelaten.

Toen hij vernam dat de koning van Engeland de volgende dag uit Parijs zou vertrekken, gaat hij op weg naar la Beauce, want hij wist dat de Engelse koning over Orleans en Bordeaux zou reizen, en daarom ging hij hem vóór tot Etampes. En toen hij was verwittigd dat de koning van Engeland kwam, vertrok hij van Etampes en begon la Beauce door te trekken om de koning van Engeland af te wachten.

Het was op een Dinsdag dat de koning, die zich Jan van Parijs deed noemen, aldus voortreed met de twee honderd grijze paarden en de lieden die gij hiervóór hebt horen noemen. En zijn leger was

langs een andere weg gegaan, opdat de koning van Engeland het niet zou bemerken, en daarmede gingen de wagens en de schatten van Jan van Parijs, en elke dag hadden zij berichten van elkander. De koning van Engeland vertrok die dag uit Etampes en reisde zeer snel. En zijn lieden zeiden hem dat vóór hem een troep mannen trok die zeer schoon en goed uitgerust waren: „Het zou goed zijn iemand te zenden om te weten wie dit zijn."

Hoe de koning van Engeland een zijner herauten zond om naar hen te zien en te weten wie dit waren, en hoe hij vroeg naar de aanvoerder van de troep.

Toen beval de koning van Engeland aan een zijner baronnen dat hij een heraut zou halen, die terstond kwam; en toen zeide hem de koning en belastte hem die schone troep op te zoeken en te vragen wie hun heer was en deze namens hem te groeten.

De heraut vertrok aanstonds, gaf zijn paard de sporen en reed totdat hij bij hen kwam en beschouwde hoe zij in schone ordonnantie voorttrokken en dat alle paarden gelijk waren. Hij wist niet wat te doen, want allen schenen hem engelen uit de hemel nedergedaald, en nooit in zijn leven had hij zo schone mannen gezien.

Hij vatte moed, beval zich aan in de hoede van God en naderde, bevreesd en bevende, tot de achterste ruiters, en zeide:

„God behoede U, mijne heren; weet, dat de koning van Engeland, mijn meester, die achter

mij komt, mij tot U heeft gezonden om te weten, wie de aanvoerder en heer van deze schone troepen is."

„Vriend, zeide een van hen, wij behoren aan Jan van Parijs, onze meester."

„En is hij hier ?"

„Ja, antwoordden de Fransen, hij rijdt heel ver vooruit."

„En meent gij dat ik tot hem zal kunnen spreken, en op welk paard rijdt hij ?"

„Gij zult tot hem kunnen spreken, als gij wat hard rijdt."

„En hoe zal ik hem kunnen herkennen ?"

„Gij kunt hem herkennen omdat, hoewel hij gekleed is als de anderen, hij een kleine witte stok in de hand heeft."

Waarop de heraut zeide „Veel dank".

Toen reed hij tussen de drommen, die zó prachtig waren dat het hem een droom scheen. En eindelik kwam hij bij hem die hij zocht ; hij naderde hem en groette hem eerbiedig, zeggende :

„Zeer hoge en machtige heer, ik ken niet de titels waarmede ik U zou kunnen begroeten ; wil mij dat vergeven. Moge het U behagen, zeer gevreesde en geëerde heer, dat de koning van Engeland, mijn meester, mij hier heeft gezonden tot Uw Hoogheid om te weten wie gijlieden zijt, want hij is dicht hierbij en wenst zeer in Uw gezelschap te zijn."

„Vriend, gij kunt hem zeggen dat ik mij in zijn gratie aanbeveel, en dat, als hij een weinig snel rijdt, hij ons zal kunnen inhalen, want wij rijden niet al te vlug."

„En wie zal ik hem zeggen dat gij zijt?"

„Vriend, zeg hem dat ik Jan van Parijs ben geheten."

De heraut durfde hem niet meer vragen, uit vrees van hem te mishagen. Hij keerde terug tot zijn heer, geheel verbaasd over hetgeen hij had gezien. En hij reed zo lang tot hij bij de koning kwam. En, toen hij bij hem was, verhaalde hij hem van de pracht en de wonderen die hij had gezien en gehoord. En hij zeide hem dat er wel tweehonderd paarden waren, van dezelfde kleur en op gelijke wijze uitgerust, en wel honderd ridders en honderd pages, allen gelijkelik gekleed en even oud, de schoonsten die hij ooit had gezien. „En ik zou eerder denken dat het geesten waren, en niet sterfelike mensen ; toch ben ik tot hen gegaan en ben erin geslaagd tot hun meester te spreken, die ik namens U heb gegroet. En hij heeft mij gezegd dat hij Jan van Parijs heette, want meer heb ik hem niet durven vragen, en tussen de overigen en hem is er geen verschil, behalve dat hij een witte stok in de hand draagt, en hij is verwonderlik schoon boven alle anderen, en hij rijdt niet zó hard of gij zult hem spoedig hebben ingehaald."

Hoe de koning van Engeland zijn baronnen beval hard te rijden, toen hij die berichten over Jan van Parijs had vernomen.

„Laten wij dan snel rijden," sprak de koning van Engeland, en toen zeide hij aan de voornaamste zijner baronnen dat zij in schone ordonnantie

achter hem aan moesten komen. En zij reden totdat zij de achtersten bereikten, en toen hij hen zag was hij vol bewondering. Hij groette hen minzaam, en zij beantwoordden zijn groet.

„Mijne Heren, zeide de Engelse koning, ik bid u mij Jan van Parijs te wijzen, daar men mij gezegd heeft dat hij de aanvoerder dezer troepen is."

„Heer, zeiden zij, wij zijn zijn dienaren, en gij zult hem iets meer naar voren vinden, waar hij een witte stok in de hand draagt, en hij rijdt vooraan wegens het stof."

„Ik ga hem spreken."

„Zoals gij wilt," zeiden zij.

En de koning reed, ziende naar rechts en naar links, totdat hij bij Jan van Parijs kwam, die hij zeer minzaam groette, zeggende :

Hoe de koning van Engeland bij Jan van Parijs kwam, hem zeer minzaam groetende, en Jan van Parijs hem.

„God geve eer en vreugde aan Jan van Parijs en aan zijn schone troepen ; vergeef mij, want ik weet de titel niet van Uw voornaamste heerlikheid."

„Heer, zeide Jan van Parijs, gij weet die wèl, want Jan van Parijs is mijn eigenlike titel . Wees van harte welkom, en zeg mij, als het U behaagt, de Uwe."

„Gaarne, zeide de koning ; ik heet koning van Engeland."

„Wel wel, zeide Jan van Parijs, en waar gaat de tocht heen ?"

„Ik ga naar Spanje, zeide de koning, om de dochter van de koning van Spanje te huwen."

„Wel wel, is het werkelik?" zeide Jan van Parijs.

„En gij, zeide de koning, naar welk land gaat gij?"

„Wel, ik reis zowat voor tijdsverdrijf, omdat ik mij te Parijs verveelde. En daarom heb ik besloten naar Bordeaux te gaan, en elders als ik er lust in heb."

„Doch zeg mij, lieve heer, zeide de koning, indien het U behaagt, wat is Uw staat? Gij voert een troep mannen met U, zo schoon als ik ooit zag."

„Voorwaar, antwoordde hij, ik ben zoon van een zeer rijk burger van Parijs, die lang geleden is gestorven en mij veel goed naliet; ik ga een deel ervan uitgeven, en daarna een ander verwerven."

„Hoe? verwerven? zei dan de koning, en voert gij dit gehele gevolg op Uw kosten mede?"

„Voorzeker, en dit is een kleinigheid voor mij, in verhouding tot hetgeen mijn vader mij heeft nagelaten."

„Op mijn woord, zeide de koning, gij zult spoedig het einde ervan zien, want er is op aarde geen koning die het niet zwaar zou vallen zulk een staat te voeren."

„Werkelik, zeide Jan van Parijs, bekommer U niet daarover, want ik heb elders nog veel meer. Doch laten wij wat aanrijden, want wij moeten vannacht bij Orleans slapen."

Zij reden harder dan zij hadden gedaan. En de koning zeide bijwijlen tot zijn lieden: „Die man is wel dwaas, dat hij zijn fortuin zo hier en daar uit-

geeft in grote praal en pracht ; en, ware hij koning of keizer, hij voert een grote staat."

„Heer, zeiden zijn mannen, hij ziet er zeer verstandig uit en, ware hij niet zeer wijs, dan zou hij, hoeveel geld hij ook heeft, zulk een troep mannen niet hebben weten te verzamelen."

„Dit is waar, zeide de koning, ik wee niet wat ik ervan moet denken. Maar het valt mij moeilik te geloven dat de zoon van een burger van Parijs zulk een staat kan voeren."

Daarna gaf hij zijn paard de sporen en ging spreken met Jan van Parijs, die geen meer werk van hem maakte dan nodig was. En hij bewaarde een zeer waardige en deftige houding.

Toen zij waren gekomen bij een plaats genaamd Artenay, zeide Jan van Parijs tot de koning van Engeland, die zeer scherp naar hem zag :

„Heer, indien dat Uw behagen is, zult gij met mij het avondmaal gebruiken, en wij zullen goede sier maken."

„Hartelik dank, mijn vriend, zeide de koning, maar ik vraag U met mij mede te gaan, om samen te spreken over al wat wij hebben gezien."

„Dat moet ik weigeren, antwoordde Jan van Parijs, want voor niets zou ik mijn mannen verlaten."

En, al koutende, reden zij voort tot zij kwamen daar waar zij zouden overnachten, alwaar hij zijn foeriers vond die het logies zo weelderig als men kon bedenken hadden ingericht. Want de koks en hofmeesters gingen altijd vooruit opdat alles klaar

was als hij aankwam, hetgeen de koning van Engeland niet deed; daarom moest hij zich vergenoegen met hetgeen hij vond in de herbergen, die vaak slecht waren voorzien. Toen zij bij de stad waren aangekomen, ging ieder met zijn gezelschap naar zijn verblijf.

Hoe de koning van Engeland naar zijn logies ging en hoe Jan van Parijs hem gerechten voor zijn avondmaal zond.

Toen Jan van Parijs zijn logies was binnengegaan, was hij zeer verheugd, want alles was in uitnemende orde en het avondmaal stond klaar, en daar was een grote menigte wildbraad en gevogelte van allerlei soort, want er waren lieden bij die niet anders deden dan het land door te trekken om alwat zij nodig hadden te kopen, zodat niets hun ontbrak. De lieden van de koning van Engeland deden ossen en schapen doden en de oude kippen die zij vonden. Oordeelt zelf of dat vlees wel zeer mals zal zijn geweest. Toen het tijd was om te avondmalen, deed Jan van Parijs aan de koning van Engeland in grote gouden schalen allerlei gerechten en wijn in overvloed brengen, waarover de koning en al de Engelsen nog verbaasder waren dan voorheen; hij bedankte echter degenen die het brachten en zette zich aan tafel, terwijl het eten nog warm was, want zijn avondmaal was niet klaar en trouwens er was niet veel waarop het waard was te wachten.

De koning en de zijnen spraken druk over Jan van Parijs ; de enen zeiden :

„Het is dwaas zo lichtvaardig een zo grote schat te verteren, die op deze wijze onmogelik lang kan duren."

De anderen zeiden :

„Bij God, hij ziet er zeer verstandig uit en schijnt wel een wijs man te zijn."

„Voorwaar, zeide een derde, ik verwonder mij over zijn zelfbewustheid, want hij geeft niet meer om een koning dan om een van zijns gelijken."

„Maar waar heeft hij zo snel zulk een voorraad gevonden als hij ons heeft gezonden, zeide de koning, en wat heeft hij een vaatwerk. Voorwaar, als men het niet zag, zou men moeite hebben het te geloven ; met dat al is het zeer aangenaam, in zijn gezelschap te zijn ; God geve dat hij dezelfde kant op gaat als wij."

„Voorwaar, Heer, zeide een Engelsman, dat doet hij, hij gaat tot Bordeaux, zoals hij zegt."

„Daar ben ik zeer verheugd over, zeide de koning ; wij hebben niets dat wij hem kunnen zenden, maar ik wil dat gij degene zijt die hem gaat bedanken voor het goede dat hij ons heeft gezonden, en hem gaat vragen of hij in ons logies wil slapen, want ik geloof dat wij het beste kwartier hebben. Gij kunt dan zijn staat en zijn manier van doen zien."

„Gaarne, Heer, zullen wij er heen gaan, en wij zullen U daaromtrent kunnen inlichten, als zij ons binnen willen laten ; en wij zullen Jan van Parijs in Uw naam groeten, hem en zijn edel gezelschap.

Hoe de koning van Engeland zes van zijn baronnen naar Jan van Parijs zond, om hem te bedanken voor de gerechten en om hem logies voor de nacht aan te bieden.

De baronnen van de koning van Engeland gingen naar het kwartier van Jan van Parijs, dat zij omgeven vonden met een gracht en met palen en bewaakt door gewapende mannen aan de ingang; en allen waren verstomd en vroegen aan de wachten, in wiens dienst zij stonden. En zij antwoordden hun:

„Wij zijn in dienst van Jan van Parijs, en gij, aan wie behoort gij?"

„Mijne Heren, wij behoren, antwoordden de Engelsen, aan de koning van Engeland, die ons tot Jan van Parijs doet gaan om hem te bedanken voor de gerechten die hij aan onze heer heeft gezonden; indien het u behaagt, wilt ons tot hem voeren."

„Gaarne, zeiden zij, want hij heeft ons bevolen niets aan de Engelsen te weigeren, omdat zij in zijn gezelschap zijn gekomen."

De baronnen traden binnen, geheel verbaasd over wat zij zagen, en toen zij vóór het logies van Jan van Parijs waren gekomen, vonden zij andere wachten die de ingang bewaakten, voor wie zij bogen en aan wie zij de reden van hun komst vertelden; en toen ging de aanvoerder dier lijfwacht naar binnen om te vragen of men hen toe moest laten, welke aanstonds terug kwam en tot de Engelsen zeide:

„Mijne Heren, onze meester is aan tafel, maar toch wil hij wel dat gij binnenkomt ; wilt mij dus volgen."

Toen ging hij vooruit en de baronnen achter hem.

En toen hij in de zaal trad waar Jan van Parijs zich bevond, knielde hij voor hem, en de Engelsen eveneens, toen zij zulke staatsie zagen, en dat Jan van Parijs geheel alleen aan tafel zat en zijn mannen rond hem geschaard, zwijgend, en dat zij tot wie hij sprak de knieën ter aarde bogen. De zaal was behangen met kostbare tapijten, en het plafond en de vloer eveneens bespannen. Jan van Parijs heette de Engelsen welkom en ontving hen met grote vriendelikheid en praatte druk met hen, terwijl hij at ; en toen hij gegeten had en het dankgebed was uitgesproken, begonnen allerlei instrumenten te spelen, met grote welluidendheid. Men leidde de Engelsen heen om met de baronnen van Frankrijk te avondmalen, die zeer statiglik werden bediend, geheel met warme spijzen. En zij waren zeer verbaasd over de rijke gerechten die er waren en het gouden en zilveren vaatwerk dat zij zagen.

Na het avondmaal namen de Engelsen afscheid en keerden terug naar de koning, aan wie zij in den brede verhaalden wat zij hadden gezien, waarover hij meer en meer verstomd was. Hij wist niet anders te zeggen dan dat hij hem niet zou verlaten, zolang hij dezelfde weg zou volgen.

De volgende morgen ging Jan van Parijs naar de kerk, waar voor hem een zeer rijke en schone

troon was gemaakt onder een hemel waarvan tapisserieën afhingen, en daar werd de mis begonnen met schone zangers die hij met zich medevoerde. Enige Engelsen die daar waren, gingen het dadelik aan de koning vertellen, en deze kwam zo snel hij kon naar de kerk. Jan van Parijs liet hem zeggen onder zijn troonhemel te komen; men ging hem halen en zeide:

„Heer, Jan van Parijs nodigt U uit onder zijn troonhemel te komen; gij zult er meer op uw gemak zijn."

De koning zeide hem: „Ik zal gaarne komen."

En toen de koning onder de troonhemel kwam, groette hij Jan van Parijs, die zijn groet beantwoordde en hem een plaats naast zich inruimde, en die zitplaats was zeer schoon om te zien, en de kussens waren ook zeer fraai; en er waren rijke versieringen. Toen de mis uit was, nam een ieder afscheid en ging naar huis om te ontbijten. Jan van Parijs zond de koning dampende gerechten, zoals hij dat de vorige avond had gedaan. Daarna stegen zij te paard en reden, op de wijze die gij gehoord hebt, tot Bordeaux, zó dat Jan van Parijs altijd zijn logies gereed vond en versierd en ruim voorzien van levensmiddelen, en bij elke maaltijd zond hij daarvan aan de koning van Engeland, die zich zeer erover verwonderde waar dat alles vandaan kon komen, zelfs in zulke kleine gehuchten als waarin zij sommige avonden overnachtten.

Hoe de koning van Engeland en Jan van Parijs samen reden en onderweg samen praatten.

Op een dag dat zij reden aan gene zijde van Bordeaux, vroeg de Engelse koning aan Jan van Parijs of hij zou gaan tot Bayonne, en Jan van Parijs zeide hem van ja.

„God geve, zeide de koning, dat Uw reis zich uitstrekt tot Spanje, want ik zou zeer verheugd daarover zijn."

„Voorwaar, zeide toen Jan van Parijs, dit is niet onmogelik ; als God het wil, zal ik daarheen gaan wanneer ik er lust in krijg. Behalve door God, laat ik mij alleen door mijn eigen wil leiden ; want voor niemand ter wereld zou ik iets tegen mijn zin doen."

„Dat is boud gesproken, zeide de koning, en als gij lang op de wereld leeft, zult gij een toontje lager moeten zingen of gij zult leren wat het is gebrek te hebben."

„Voorwaar, zeide Jan van Parijs, daar ben ik niet bang voor, want ik bezit, goddank, meer dan ik zou kunnen verteren als ik mijn hele leven lang de staat die ik voer volhoud."

De koning keek naar zijn lieden, tot zichzelf zeggende dat de man niet bij zijn verstand was, en hij was zó verbaasd dat hij niet wist wat ervan te denken. Maar dit was zeker dat Jan van Parijs het de koning zo aangenaam maakte als deze het nooit had gehad.

Eens op een dag, toen zij tussen Cibe Favière[1]) en Bayonne reden, begon het zeer hard te regenen.

Hoe Jan van Parijs en zijn lieden, ziende dat het zou gaan regenen, hun mantels en reiskaproenen omdeden.

Toen Jan van Parijs en zijn lieden zagen dat het hard zou gaan regenen, namen zij hun mantels en reiskaproenen, en kwamen tot de koning van Engeland, die hen begon te bekijken, zoals zij beschermd waren tegen de regen. En toen zeide de koning tot hem :

„Jan van Parijs, mijn vriend, gij en Uw lieden hebt goede kleding gevonden tegen de regen en het slechte weer."

Want hij en zijn mannen hadden in het geheel geen mantels, omdat men er toen ter tijde in Engeland nog geen gebruikte, en men wist ze daar niet te maken, en de Engelsen droegen hun mooie klederen die zij voor de bruiloft hadden doen vervaardigen ; want in hun land dacht men er nog niet aan koffers of bagage mede te nemen. Gij kunt dus nagaan hoe hun gewaden eruit zagen ; het ene was lang, het andere kort, sommige gevoerd met marter-, vossenvel en ander bont, dat samenkromp door het water ; en de volgende dag hadt gij kunnen zien hoe het laken hing over bovenvermeld bont, dat bedorven en verschrompeld was. Toen antwoordde Jan van Parijs de koning in dezer voege :

[1]) Lees *Ciu Cazères* (*ciu* = „stad")?

„Heer, gij die koning van Engeland en een groot heer zijt, gij moest Uw lieden huizen doen dragen om zich tegen de regen te beveiligen."

Op deze woorden begon de koning van Engeland zeer te lachen en antwoordt hem :

„Voorwaar, mijn vriend, men zou heel wat olifanten nodig hebben om zoveel huizen te dragen."

Daarop keerde hij zich tot zijn baronnen, al lachende, en zeide :

„Hebt gij gehoord wat deze grappenmaker heeft gezegd ? Toont hij niet dat hij dwaas is ? Hij meent, door de grote rijkdom die hij heeft en die hij niet zelf heeft verworven, dat niets hem onmogelik is."

„Heer, zeiden de Engelse baronnen, het is zeer pleizierig bij hem te zijn. En gijzelf moet U ook niet over hem beklagen, want hij doet U veel vermaak en door hem is Uw reis veel aangenamer. God gave dat hij met U naar de bruiloft ging, want Uw gehele staat zou daardoor worden vermeerderd, indien hij zich aan U wilde verhuren voor een goede som."

„Ik zou dat wel willen, zeide de koning ; maar als hij niet zeide dat hij ons behoort, zou dat een grote blamering voor ons zijn ; want de dames zouden onze staat weinig achten, vergeleken met die welke hij voert."

„Bij God, Heer, zeiden de baronnen, gij hebt gelijk."

Toen hielden de Engelsen op met spreken, want de regen viel zó zwaar op hen neer dat er niemand

was die niet verlangde naar het logies. Toen zij in de stad kwamen, ging een ieder naar het kwartier dat voor hem gereed was gemaakt. En Jan van Parijs zond altijd gerechten aan de koning van Engeland. De volgende morgen vertrokken zij en overnachtten te Bayonne, en de daarop volgende morgen vertrokken zij uit gemeld Bayonne, en reden voort, en kwamen al rijdende aan een kleine rivier die zeer gevaarlik was, want er verdronken verscheidene Engelsen, zoals gij zult horen.

Hoe, bij het overgaan van een kleine rivier, veel Engelsen verdronken, en hoe Jan van Parijs en zijn lieden haar stoutmoedig overtrokken.

Toen zij bij de rivier waren aangekomen, begonnen de koning van Engeland en zijn mannen, die voorop gingen, de rivier te doorwaden, waarbij van zestig tot tachtig Engelsen verdronken, die slecht bereden waren, waarover de koning groot verdriet had. Jan van Parijs en de zijnen, die zonder zich te haasten achter hem aan kwamen en zich over die rivier in het geheel niet ongerust maakten, daar zij goede paarden hadden, kwamen er bij en begonnen, de een na de ander, er over te trekken, zó dat, dank zij God, allen overstaken zonder enig letsel, want de rivier was gezwollen, en had de brug die er was meegesleept, waardoor er groot gevaar was; maar God behoedde Jan van Parijs en zijn lieden

voor verdrinken. De koning van Engeland stond op de oever, weeklagende en wenende over de mannen die hij had verloren, en zag hoe Jan van Parijs overtrok; hetgeen hem zeer verbaasde, was dat geen der mannen van Jan van Parijs in de rivier verdronk.

En toen zij aan de overzijde waren, zeide de koning tot Jan van Parijs:

„Lieve vriend, gij hebt wel geluk gehad bij het overtrekken van deze rivier en meer voorspoed dan ik die verscheidene mijner mannen daarbij heb verloren."

Toen begon Jan van Parijs te glimlachen en zeide hem:

„Ik verbaas mij over U, die een zo machtig en rijk koning zijt, dat gij geen brug medevoert om Uw lieden het water te doen overtrekken; want als gij vóór rivieren komt, zou hun dat zeer nodig zijn."

De koning begon te lachen niettegenstaande zijn verdriet en zeide:

„Bij God, gij houdt mooie redeneringen. Komaan, laat ons voortrijden, want ik ben geheel nat en zou wel in mijn logies willen zijn."

En Jan van Parijs zeide hem, alsof hij niets had gehoord:

„Heren, laten wij in deze bossen gaan jagen."

„Op mijn woord, zei de koning, ik heb tans geen lust te schertsen."

En zij reden snel, totdat ieder in zijn logies kwam, alwaar de Engelsen weenden en klaagden over de

verwanten en vrienden die in de rivier waren verdronken. Toch verzetten zij hun verdriet, want zij moesten ter bruiloft, hetgeen hun een deel van hun bedroefdheid deed vergeten; en zij bleven daar twee of drie dagen.

Een andere dag, toen zij onderweg waren en de koning van Engeland zijn verdriet voor een deel had vergeten, vroeg hij al rijdende aan Jan van Parijs:

„Lieve vriend, ik bid U, vertel ons, tot tijdverdrijf, om welke reden gij naar Spanje gaat."

„Voorwaar, Heer, zeide Jan van Parijs, dat zal ik U gaarne zeggen. Ik zeg U dan en verzeker U dat ongeveer vijftien jaar geleden wijlen mijn vader, wie God genadig zij, in dit land kwam jagen; en, toen hij vertrok, spande hij een strik voor een klein eendje; en ik kom hier voor mijn pleizier, om te zien of het eendje gevangen is."

„Op mijn woord, zeide de koning lachende, gij zijt een groot jager, dat gij Uw wild zo ver komt halen. Bij God, als hij gevangen was, zou de eend verrot en door de wormen verteerd zijn."

„Daarin vergist gij U, zeide Jan van Parijs, want de eenden van dit land gelijken niet op die van het Uwe; hier blijven zij veel langer zonder te verrotten."

De Engelsen lachten over dit antwoord, daar zij niet begrepen met welke bedoeling hij het zeide, en sommige vonden dat hij half dwaas was.

Toen zij dicht bij de stad Burgos waren genaderd, alwaar de koning en de koningin van Spanje waren

en waar de bruiloft zou worden gevierd, sprak de koning van Engeland tot Jan van Parijs in dezer voege :

„Jan van Parijs, lieve vriend, als gij met ons mede naar Burgos wilt gaan, en in mijn dienst wilt treden, zal ik U ruimschoots geld geven en dan zult gij daar een zeer schone verzameling dames en heren zien."

„Heer, zeide Jan van Parijs, of ik er heen zal gaan, weet ik nog niet, want dat hangt ervan af of ik er lust in zal hebben. Maar wat betreft het in dienst treden bij U, daaraan valt niet te denken, want, bij God, ik zou dat niet doen voor Uw gehele koninkrijk, en Uw geld kan ik niet gebruiken, want ik heb meer dan gij."

Toen de koning zijn aanbod aldus hoorde weigeren, was hij zeer verdrietig en hij had wel gewild dat Jan van Parijs nog in Frankrijk was, uit vrees dat, wanneer hij te Burgos kwam, de staat die hij voerde in het niet zou verzinken bij de zijne. En hij durfde hem er niet meer over te zeggen dan dit ene:

„Op uw woord, denkt gij daar niet heen te gaan ?"

„Bij trouwen, antwoordde Jan van Parijs, misschien zal ik erheen gaan en misschien niet, naarmate ik lust heb."

Daarmede nam hun gesprek een einde. Maar de koning dacht dat Jan van Parijs er wel heen zou gaan, waarvoor hij zeer bevreesd was, maar dit durfde hij niet tonen.

Die avond overnachtten zij zoals gewoonlik, en toen de volgende morgen aanbrak zeide Jan van

Parijs tot de koning dat hij niet op hem moest wachten, daar hij die gehele dag daar zou blijven; en daarom vertrok de koning; het was een Zaterdag, en de bruiloft zou Maandag daarop plaats hebben. Nog diezelfde dag kwam de koning te Burgos aan, waar hij met grote praal en pracht werd ontvangen.

Hoe de koning van Engeland te Burgos aankwam, waar hij eervol werd ontvangen.

Tegen drie of vier uur des namiddags kwam de koning van Engeland te Burgos aan, waar hij zeer goed werd ontvangen, want er was een zeer schoon gezelschap: bij de koning van Spanje waren de koning van Portugal, de koning en de koningin van Aragon, de koning van Navarre en vele prinsen en baronnen, vrouwen en jonkvrouwen zonder tal, die allen grote eer bewezen aan de koning van Engeland; maar toen de dochter van de koning van Spanje hem goed had bekeken en hem nauwkeurig had beschouwd, was zij niet al te verheugd over haar onderzoek, want zij was een verstandig meisje. En zij bedacht bij zichzelf dat het niet was wat zij nodig had. Evenwel, de zaak was zó ver gekomen dat er niets meer aan te doen was, wilde zij haar vader en haar moeder niet te schande maken.

Tans zullen wij hen even laten rusten en terugkeren tot Jan van Parijs die de gehele Zondag dezelfde

weg aflegde als de Engelse koning, tot op twee mijlen bij de stad, want hij wist de dag van het huwelik, en nam zijn intrek in een kleine stad die op twee mijlen afstand van Burgos lag. En hij zond twee herauten, vergezeld van vijfhonderd ruiters, tot de koning van Spanje, om hem huisvesting in de stad te vragen voor Jan van Parijs.

Hoe de twee herauten, toen zij bij de poort kwamen, de vijfhonderd ruiters die hen vergezelden buiten lieten wachten en met slechts twee dienaren, die gelijkelik gekleed waren, de stad binnengingen.

De twee herauten waren beiden gekleed in kostbaar goudlaken en gezeten op twee witte hakkeneien, zó rijk getuigd dat het een wonder was om te zien. Toen zij bij de stad waren gekomen, lieten zij hun lieden wachten tot zij terug kwamen, en namen elk een page mede, gekleed in kostbaar paars fluweel, en het tuig hunner paarden was van dezelfde stof en kleur. En zij gingen in de stad en naar het paleis van de koning en zeiden aan de lieden die zij bij de ingang vonden dat zij de koning wensten te spreken. Deze vroegen hun in wiens dienst zij stonden.

„Wij zijn, zeiden zij, dienaren van Jan van Parijs, die ons hierheen zendt om namens hem enige dingen aan de koning te zeggen."

Men ging dat mededelen aan de koning van

Spanje, die reeds aan tafel zat met al zijn edelen. Men zeide aan de koning dat twee herauten waren gekomen, de mooiste die men ooit had gezien, „die beweren dat zij dienaren zijn van een zekere Jan van Parijs, die hen tot U zendt. Wat wenst gij, heer, dat men hun zegge ?" De koning zeide hun: „Houdt hen bezig en laten zij het goed hebben, totdat wij hebben gegeten, en dan zullen wij hen te woord staan."

Hoe de koning van Engeland, die de boodschapper had horen spreken, de daden van Jan van Parijs begon te vertellen, waarover men gedurende het avondmaal zeer lachte.

Ondertussen begon de koning van Engeland, die wel begreep dat Jan van Parijs op het feest wilde komen, aldus te spreken:

„Zeer hoge heer, ik verzoek U de herauten een goedgunstig antwoord te geven, want gij zult een groot wonder zien, en ik geloof dat ik wel weet wat hun meester vraagt."

„En wie is die Jan van Parijs ?" zeide de koning van Aragon.

„Heer, zeide hij, hij is de zoon van een burger van Parijs, die met zich het schitterendst geleide voert dat ooit een mens medebracht, zóveel mannen heeft hij bij zich."

„En hoeveel heeft hij er ?"

De koning van Engeland zeide: „Twee- of driehonderd ruiters, de schoonste en fraaist uitgedoste die gij, naar ik meen, ooit hebt gezien."

„Bij God, zeide de koning van Aragon, het zou wel zeer verwonderlik zijn als een eenvoudige burger van Parijs zulk een geleide tot hier kon medebrengen."

„Hoe? zeide de koning van Engeland; het gouden en zilveren vaatwerk waaruit hij uitsluitend wordt bediend, is voldoende om een koninkrijk te kopen, want ik verzeker U dat het wel op een droom of een hersenschim lijkt."

„Wel, zeide de koningin van Aragon, ik zou hem gaarne zien. En wij allen verzoeken U dat, wat het ook koste, wij hem mogen zien."

„Voorzeker, zeide de koning van Engeland, wat eerbetoon betreft is hij moeiliker tevreden te stellen dan iemand anders, en ik verzeker U dat hij koninklike eer niet te veel vindt voor zichzelf; overigens is hij zeer zacht, hoofs en onderhoudend; maar, voorwaar, dit zeg ik U nog dat het mij schijnt, hoe goed hij zich ook voordoet, dat hij een slag met de molenwiek heeft gekregen, want hij zegt soms dingen die kop noch staart hebben; voor de rest zou men hem voor een zeer verstandig man houden."

„En wat zegt hij, lieve zoon? zeide de koning van Spanje.

„Op mijn woord, zeide de koning van Engeland, mijn Heer, dat zal ik U zeggen. Eens, toen wij samen reden, regende het zeer hard; hij en zijn lieden

hadden zekere kledingen aangedaan die zij door hun paarden lieten dragen en die hen zeer goed tegen de regen beschutten. Ik zeide hem dat hij goed was beschermd. En hij antwoordde mij dat ik, die koning was, mijn lieden huizen moest laten dragen om hen voor de regen te beveiligen."

Hierover begonnen allen te lachen.

„Maar mijne Heren, zeide de koning van Portugal, gij moet niet spotten over mensen als zij er niet bij zijn. Ik geloof niet dat hij niet een verstandig man is, als hij kans heeft gezien zulk een stoet zó ver met zich mede te voeren. Het is niet waarschijnlik dat er geen diepe zin en betekenis in zijn woorden verborgen is."

Met deze woorden van de koning van Portugal stemden de heren en vrouwen in, want hij was zeer verstandig.

„Doch gij hebt nog niet alles gehoord, zeide de koning van Engeland. Ik zal U nog twee van zijn gezegden aanhalen die wel zo vreemd zijn als gij er ooit hebt gehoord. Eens, bij het overtrekken van een rivier, verdronken vele mijner lieden door de sterke stroom van het water, dat buiten de oevers was getreden, en toen ik naar die rivier stond te kijken, kwam hij tot mij en zeide, om mij te troosten : „Heer, gij die een machtig koning zijt, moest een brug medevoeren om Uw lieden de rivieren te doen overtrekken, opdat zij niet verdrinken."

Toen hij dit had gezegd, begon men in de zaal zó hard te lachen dat het was om van te schrikken, en het duurde lang voordat men bedaarde.

Toen alles stil was, zeide de dochter van de koning van Spanje, die dit alles aanhoorde:

„Wellieve heer en vriend, ik bid U zeg ons wat hij U nog meer heeft gezegd."

„Volgaarne, lieve vriendin. Eens toen wij samen reden, vroeg ik hem, bij wijze van tijdverdrijf, om welke reden hij naar dit land ging. Hij antwoordde mij dat, ongeveer vijftien jaar geleden, wijlen zijn vader in Spanje was gekomen en, bij zijn terugkeer, een strik had gespannen voor een eend, en dat hij nu kwam zien of de eend gevangen was."

Toen men dit hoorde, begon men nog harder te lachen dan tevoren.

En zo lang duurden de verhalen van de koning van Engeland over Jan van Parijs dat het avondmaal was afgelopen. Toen de tafels waren weggenomen en het dankgebed was uitgesproken, liet de koning de herauten halen en liet ze vóór het gehele gezelschap brengen. Zij kwamen onbeschroomd binnen en groetten de koning en de verdere aanwezigen op hoffelike wijze, zoals gij zult horen.

Hoe de herauten van Jan van Parijs de zaal binnenkwamen, waar de koning van Spanje was met vele koningen en baronnen, vrouwen en jonkvrouwen, om logies te vragen voor hun heer.

„Heer koning van Spanje, onze meester Jan van Parijs groet U en het edele gezelschap. Hij verzoekt U dat het U moge behagen hem een verblijf aan te

wijzen groot genoeg voor hem en zijn mannen in een afzonderlike wijk van deze stad, en dan zal hij U en de dames komen begroeten ; anders komt hij niet.

„Op mijn woord, vrienden, zeide de koning, aan het logies zal het niet liggen, want ik zal hem voldoende plaats doen geven."

„Heer, zeiden de herauten, als het U behaagt, doe het ons dan dadelik aanwijzen, opdat wij kunnen zien of hij er zal kunnen verblijven."

„Daartegen is geen bezwaar", zeide de koning, en hij gaf hun een hofmeester mede en zeide hun :

„En nu, God geleide u, mijn vrienden, en als gij iets nodig hebt, vraagt het dan en ik zal zorgen dat gij het krijgt."

„Grote dank, heer," zeiden de herauten.

Zij gingen de stad door, en men wilde hun logies geven voor driehonderd ruiters ; maar daar wilden zij niet van weten. Zij werden weder voor de koning geleid, die hun vroeg of het verblijf groot genoeg was.

„Bij God, heer, neen, want wij hebben tienmaal zoveel nodig voordat mijn heer en zijn gevolg erin kunnen worden geherbergd."

„Hoe ? zeide de koning, hebt gij meer dan driehonderd ruiters te huisvesten ?"

„Ja, Heer, meer dan tienduizend, of hij zal hier niet komen. Wij zullen de gehele wijk van de grote kerk tot beneden bij de poort moeten hebben."

„Hoe ? zeide de koning, dat is meer dan het vierde deel van de stad."

„Heer, met minder kunnen wij niet toekomen, zoals gij morgen zult zien."

„Welaan, in 's Hemels naam, dat zult gij dan morgenochtend hebben, want de dames verlangen zeer uw meester te zien. Wij zullen vanavond de bewoners doen verhuizen en morgen vroeg zult gij het verblijf gereed vinden."

Toen namen zij afscheid van de koning en zeiden hem dat zij de foeriers zouden halen om zeer vroeg dat logies in orde te maken.

„Welaan, vertrekt in vrede, zeide de koning, want alles zal zonder mankeren worden gedaan, en groet Uw meester van mij."

Die avond werd er veel over Jan van Parijs gesproken, en allen verlangden naar de volgende morgen om hem te zien.

Tans laten wij hem rusten en zullen vertellen van de herauten die de stad uittrokken en bij hun vijfhonderd ruiters kwamen die zij buiten hadden gelaten en die zich de gehele nacht voor de volgende dag gereed gingen maken.

Hoe de herauten aan Jan van Parijs het antwoord kwamen mededelen dat de koning van Spanje hun had gegeven.

De herauten reden de gehele nacht om bericht te brengen aan Jan van Parijs over hun onderhoud met de koning van Spanje. Zij kwamen bij hem en vertelden hem in den brede hetgeen zij hadden

gedaan, en hoe schoon de prinses was, hetgeen Jan van Parijs zeer behaagde. Hij deed hen terugkeren om de eerste vijfhonderd mannen te begeleiden die het logies in orde moesten maken. Daarna riep hij alle vorsten en baronnen en verzocht hen zijn bevelen goed op te volgen, op de wijze zoals was vastgesteld. Men behoeft niet te vragen of allen verlangend waren hem te dienen en te eren, want zij hadden slechts één wens, hem aangenaam te zijn.

Toen de volgende morgen aanbrak, stonden de dames en heren die ter bruiloft waren gekomen, en evenzo de prinses van Spanje, zeer vroeg op, uit vrees van Jan van Parijs niet te zien komen. Zij deden alle straten en stegen der stad sluiten, opdat Jan van Parijs langs geen andere weg dan voorbij het paleis zou kunnen gaan.

Terwijl zij hierover spraken, verschenen daar twee herauten met de twee pages, gekleed zoals gij hebt gehoord ; achter hen kwamen de vijfhonderd foeriers even fraai uitgedost. In het paleis verspreidde zich het nieuws dat Jan van Parijs kwam. Terstond hadt gij zoveel mensen kunnen zien toestromen dat het wonder was. Want de meester wachtte niet op de knecht, en de knecht niet op de meester ; een ieder liep zo hard hij kon. En toen de Fransen het paleis naderden en daar voorbijtrokken, kwam de koning naar voren om met hen te spreken, zoals gij zult horen.

Hoe de Fransen voorbij het paleis van de koning van Spanje trokken, die hen welkom heette.

De koning van Spanje zeide hun :

„Mijne Heren, weest van harte welkom ; zegt ons, indien gij wilt, wie Jan van Parijs is, opdat wij hem leren kennen."

„Heer, zeide een hunner, hij bevindt zich niet onder ons."

„En wie zijt gij dan ?" vroeg de koning.

„Wij zijn, zeiden zij, de foeriers die logies voor hem komen maken."

Toen de vorsten en de dames die daar waren dit antwoord vernamen en zulk een menigte foeriers zagen, waren zij allen verstomd. En de koning van Spanje zeide tot de koning van Engeland :

„Hoe ? mijn zoon, gij zeidet dat hij in het geheel driehonderd ruiters bij zich had, en er zijn er reeds vijfhonderd voorbijgetrokken, en hijzelf zal toch zeker ook wel met een schone stoet komen."

„Op mijn woord, zeide de prinses, dat zijn schone mannen, en fraai gekleed. Voorwaar, gij moogt hun meester wel goed ontvangen die ons de eer bewijst op de bruiloft te komen, want het gehele feest zal er door worden verhoogd."

„Gij hebt gelijk, mijn dochter, zeide de koning. Ik zal aan deze lieden linnen, vaatwerk en tapijten doen zenden, en alwat zij nodig hebben."

Hij riep zijn hofmeester en zeide hem :

„Ga naar de wijk die gij aan deze lieden hebt

afgestaan en doe hun alles geven wat zij nodig hebben."

De hofmeester ging er heen en vond hen druk aan het werk; de enen maakten slagbomen, de anderen braken muren door om van het ene huis in het andere te komen, nog anderen spanden tapijten, zodat het wel een kermis leek.

Toen de hofmeester dit zag, was hij er geheel onthutst van; toch bracht hij zijn boodschap over en zeide hun:

„Mijne Heren, de koning heeft mij hierheen gezonden om U te zeggen dat ik opdracht heb alwat gij nodig hebt, linnen, vaatwerk, tapijten en wat ook, aan U te doen geven."

„Heer, antwoordde een der herauten, veel dank aan de koning en aan U; maar ons ontbreekt niets, want weldra zullen de wagens komen die alle benodigdheden medebrengen; en zeg de koning dat, als hij wat krap zit in tapijten, gouden of zilveren vaatwerk, wij voldoende hebben voor ons en voor hem; en, als hij het kan gebruiken, daar hij, naar men zegt, vele vreemde gasten heeft, kom het ons dan dadelik zeggen, en dan zullen wij tien of twaalf beladen wagens vóór het paleis doen stilhouden, die hem goed zullen voorzien."

„Veel dank," zeide de hofmeester en vertrok vandaar diep verbaasd, en keerde terug naar het paleis, waar hij de koning verslag gaf, in tegenwoordigheid van alle baronnen en dames, die met open oren naar hem luisterden.

Zeer verbaasden zich de baronnen en de dames

over het verslag dat de hofmeester deed. En in het paleis sprak men over niets dan over Jan van Parijs, naar wiens komst een ieder verlangde. De koning deed de mis lezen en alle vorsten, dames, heren, vrouwen en jonkvrouwen gingen die bijwonen ; en toen de mis op zijn eind liep, kwam een schildknaap aanlopen, zeggende :

„Komt gauw om Jan van Parijs te zien."

De koningen leidden de dames op, elk naar zijn rang, en plaatsten zich vóór de vensters van het paleis ; de anderen gingen op straat om beter te zien.

Hoe de geleiders der wagens van Jan van Parijs in schone ordonnantie kwamen, en daarna de wagens van het tapijtwerk.

Toen verschenen tweehonderd gewapende mannen, fraai uitgedost, gewapend en geharnast zoals het behoort, en twee trompetters met twee Zwitserse tamboers en een pijper gingen voorop, en allen waren gezeten op schone paarden die zij deden springen en steigeren dat het een pleizier was om te zien, en zij kwamen twee aan twee in schone ordonnantie.

De koning van Spanje vroeg aan de koning van Engeland wie dat waren.

„Heer, antwoordde hij, ik weet er niets van, want ik heb hen onderweg niet gezien."

En toen riep de koning van Navarre, die de prinses bij de hand hield : „Wie zijt gij, mijne heren?"

„Wij zijn, zeiden zij, de geleiders van de wagens van Jan van Parijs, die achter ons komen."

„Heilige Maagd, riep de prinses, wat een schone staat voor een man."

„Wees verzekerd, lieve zuster, zeide de koning van Navarre, dat ik ervan ben geschrokken ; het lijkt wel een droom."

Terwijl zij zo spraken, daar kwamen de wagens van de tapijten, met zware paarden bespannen, en vóór elke wagen stonden acht zware paarden, zeer fraai getuigd, en er waren vijf en twintig wagens, alle bedekt met kostbaar dik groen fluweel.

Toen de dames deze schone wagens zagen, waren zij verrukt, en de heren ook. „Helaas, zeide de prinses, wij zullen hem niet zien, want hij zal zeker in een van deze mooie wagens zijn."

Toen riep de koning van Navarre tot hen die de paarden van deze wagens geleidden, want bij elk paard waren twee mannen te voet om te beter de de paarden te regeren, die zeer fier en sterk waren :

„Zegt, vrienden, wat is er in die schone wagens ?"

„Tapijtwerk," zei een hunner.

En toen er twintig of twee en twintig voorbij waren gegaan, zeide hij tot een ander :

„Zeg, vriend, wat is er in die schone wagens ?"

„Heer, antwoordde deze, al de wagens die met groen zijn bedekt zijn wagens voor het tapijtwerk en het linnengoed."

Allen waren zeer verbaasd, toen zij dit antwoord vernamen.

„Ha, mijn vriend, zeide de prinses tot de koning van Engeland, gij hadt ons niet alles gezegd wat gij wist van Jan van Parijs."

„Op mijn woord, lieve vriendin, antwoordde de koning van Engeland, ik had er alleen van gezien hetgeen ik heb gezegd. En ik ben zeer verwonderd wat dat alles kan zijn."

Onderwijl zij aldus spraken, waren de wagens voorbijgetrokken.

Hoe vijf en twintig wagens voorbijkwamen die het keukengerei bevatten.

Onmiddellik na de eerste wagens zagen zij er vijf en twintig andere, bespannen met zware paarden evenals de vorige, maar de wagens waren slechts bedekt met grote dekkleden van rood leer.

En terstond vroeg de koning van Portugal :

„Zegt mij, heren, welke wagens zijn dit en aan wie behoren zij ?"

„Het zijn, zeiden zij, de keukenwagens van Jan van Parijs."

„Op mijn woord, zeide de koning, ik zou reeds zeer blij zijn als ik een zestal van zulke wagens had, en zou er goede sier mede maken."

Zo spraken alle anderen.

„O zoete maagd Maria, zeide de koningin van Aragon, wie is het die zulk een staat kan voeren, en zullen wij hem niet zien ?"

Terwijl zij aldus spraken, kwam men hun zeggen dat de maaltijd gereed was.

„Helaas, zeiden de dames, spreek in 's hemels naam daar niet van, want wij wensen alleen maar naar deze onnoemelike schatten te kijken."

Toen de wagens voorbij waren, kwamen er aanstonds weer vijf en twintig, bedekt met blauw damast en bespannen met paarden die evenzo waren getuigd, zoals gij zult horen.

Hoe vijf en twintig andere wagens de stad inkwamen, bedekt met blauw damast, die de klederen bevatten van Jan van Parijs.

„Doch ziet, zeide de prinses, daar komen andere wagens, die nog rijker zijn dan de eerste."

En toen zij dichtbij waren, vroeg men aan hen die ze geleidden aan wie de wagens behoorden die ze geleidden. Toen antwoordden zij, zeggende:

„Het zijn de wagens van de garderobe van Jan van Parijs."

„O hemelskoningin, wat kan daar wel voor kleding in zijn en wie zou ooit genoeg hiernaar kunnen zien?" zeide de prinses. En toen riep zij zelf uit het venster:

„Zeg, vriend, hoeveel wagens van de garderobe zijn er?"

En hij antwoordde dat er vijf en twintig waren.

„Op mijn woord, zeide de koning van Portugal, daar is rijkdom genoeg om al onze koninkrijken mede te kopen. Het is alsof ik droom, als ik dit zie."

In de stad heerste grote drukte, en vooral in

het paleis, door de komst van deze man, want de paarden hinnikten en maakten een leven dat het een aard had. De koning van Engeland was geheel terneergeslagen door al wat hij zag en hoorde vertellen, want om hem gaf niemand meer. Bovendien, wat erger was, hij had geen gelegenheid te spreken en te minnekozen met zijn verloofde, hetgeen hij zozeer wenste, en daarover was hij zeer treurig.

Evenwel, om kort te gaan, die vijf en twintig wagens waren voorbij. Aanstonds kwamen vijf en twintig andere wagens, alle bedekt met zwaar rood fluweel, met goud gestikt, zeer kostbaar, met franjes van cypries goud ; en zij schitterden in de zon. Toen men ze zag komen, trad een ieder naar voren om ze te bekijken.

Hoe de wagens met het vaatwerk van Jan van Parijs voorbijtrokken.

„Voorwaar, zei de prinses, ik geloof dat God en het paradijs tans komen. En wat kan dit zijn? Leeft er een sterveling die zulk een pracht kan verzamelen?"

„Op mijn woord, antwoordde de koning van Navarre, als men mij had gezegd dat het de koning van Frankrijk was, dan zou ik mij er niet zeer over hebben verbaasd, want dat is een schitterend koninkrijk ; maar van deze burger begrijp ik niets, en ik ben zo verbaasd dat ik niet weet waar ik ben."

„Hoe? zei de prinses, gelooft gij dat een koning

van Frankrijk zoveel pracht zou kunnen tentoonspreiden als deze?"

„Zeker, zoete zuster, dat geloof ik wel, als hij er zijn zinnen op zette."

„Op mijn woord, zeide zij, dat is bewonderingswaardig. Ik brand van verlangen om te zien of hij een man is als elk ander."

Zo spraken zij samen totdat de vijf en twintig wagens voorbij waren, op één begeleider na, aan wie de koning vroeg:

„Zeg mij, vriend, wat is er in deze met rood bedekte wagens?"

„Heer, zeide hij, het zijn het vaatwerk en de sieradieën van Jan van Parijs."

En onmiddellik daarop kwamen tweehonderd ruiters, gewapend als voor een gevecht, en zij reden vier aan vier in zeer schone ordonnantie en zonder gedruis.

De koning van Spanje riep de eerste, die een vaantje aan zijn lans droeg, en zeide hem:

„Mijne Heren, is Jan van Parijs onder U?"

„Neen, heer, zeide hij. Hij zal nog in geen twee uren komen, want hij en zijn gevolg eten buiten; maar wij zijn belast met de bewaking van de vijf en twintig wagens die voorafgaan."

Toen de wagens en de tweehonderd gewapende ruiters voorbij waren, zei de koning dat men onderwijl zou gaan eten; maar de dames verzochten hem in 's hemelsnaam toch goede wachters aan de poort te laten, om hen tijdig te waarschuwen als hij kwam, want, zoals zij zeiden: „Al zijn lieden zijn voorbij

en hij zal er zelf niet veel meer medebrengen, en zo zullen wij hem niet zien aankomen."

„Maakt u niet bezorgd, zeide de koning, want ik zou er nog ongelukkiger over zijn dan gij. Ik zal ervoor zorgen dat wij bijtijds worden geroepen."

Toen gingen zij eten ; maar er werd over niets gesproken aan de gehele tafel dan over de grote wonderen die zij hadden gezien, hetgeen de koning van Engeland zeer verdrietig maakte ; hij kon dan ook niet vrolik zijn, maar de koningin van Spanje, die zeer verstandig was, onderhield zich met hem zo goed als zij kon.

Toen zij hadden gegeten en het dankgebed was uitgesproken, begonnen zij over het huwelik te praten. Maar daar kwamen twee schildknapen, die zeiden:

„Daar komt het schoonste gezelschap dat ooit op aarde werd gezien."

Toen sprongen de koningen, dames, baronnen en ridders op, en gingen, ieder met een dame aan de hand, volgens hun rang, de een naar de vensters, de ander op de straat, die zo vol was met mensen aan beide kanten dat er geen einde aan kwam.

Hoe de boogschutters van de garde van Jan van Parijs in grote pracht en staatsie voorbijtrokken.

Terstond kwamen zes klaroenblazers, zeer fraai uitgedost, die zo schoon speelden dat het een lust was om te horen ; daarop kwam een wapenheraut, gezeten op een hoog gepantserd steigerend ros,

en dragende de banier; en achter hem kwamen tweeduizend boogschutters, op schone paarden en fraai gekleed, die allen wapenrokken van goudsmeedwerk droegen, zodat zij in de zon schitterden, die zeer helder scheen.

De koning van Spanje vroeg aan de banierdrager of Jan van Parijs daarbij was, en hij antwoordde van neen. „Dit zijn de boogschutters van zijn garde die ik aanvoer."

„Hoe? zeide de koning, noemt gij dit boogschutters, die alle wel grote heren lijken?"

„Voorwaar, zeide de kapitein, gij zult nog heel wat anders zeggen voordat hij er is."

Hij ging voorbij, zijn mannen stapvoets geleidende, twee aan twee in schone ordonnantie. Gij behoeft niet te vragen of zij opmerkzaam werden bekeken, zowel door de mannen als door de vrouwen. Gij zoudt geen woord hebben horen spreken, zo was ieder vervuld met het beschouwen van de wonderen die zij zagen.

Toen kwam een der herauten van Jan van Parijs ten paleize, om aan de koning de sleutel van een kleine kerk te vragen om aldaar vesper te kunnen horen, want Jan van Parijs verlangde dat die dag, omdat het Zondag was.

De koning zeide hem: „Mijn vriend, gij zult alles hebben wat gij maar zoudt kunnen vragen; maar ik bid U hier te blijven, als gij kunt, om ons Jan van Parijs te tonen.

„Ik kan tans niet blijven, zeide de heraut, maar ik zal U mijn page laten, die hem U zal aanwijzen;

hij zal nog niet komen, want er moeten nog te veel van zijn gevolg voorafgaan die vóór hem moeten binnenkomen."

Hij ging heen en droeg zijn page op, hun alles te wijzen.

De prinses riep de page, die zeer hoofse manieren had, en vroeg hem dadelik zijn naam. Hij antwoordde dat hij Gabriel heette.

„Welaan, Gabriel, zeide de prinses, ik verzoek U niet van mij weg te gaan, en ziehier een ring die ik U geef."

„Vriendelik dank, vrouwe," zeide de page.

„Helaas, vriend Gabriel, zal Jan van Parijs nu komen ?"

„Vrouwe, nog niet, want eerst moeten de wapenknechten nog komen."

„Hoe ? zeide zij, zijn dat dan niet die welke voorbijgaan ?"

„Neen, zeide de page, dit zijn slechts de boogschutters van de voorhoede, tweeduizend in getal, en er zijn evenveel in de achterhoede ; ik weet niet of deze vóór of na de wapenknechten zullen komen."

De koningen en de dames luisterden naar de page, en waren verstomd.

„Maar hoe, zeide de koning van Aragon, gaat hij ten strijde, dat hij zoveel gewapende mannen medebrengt ?"

„Neen voorwaar, zei de page, want dit is slechts de gewone staat die hij elke dag voert."

„Op mijn woord, zeide de koning, dit is wel het zonderlingste dat men ooit heeft gehoord.

Hoe zes andere klaroenblazers voorbijkwamen die de boogschutters van de achterhoede van Jan van Parijs geleidden.

Aanstonds kwamen zes andere klaroenblazers, gelijk aan de eerste, en achter hen de aanvoerder, die de andere tweeduizend geleidde.

„Op mijn woord, zeide de koning van Engeland, ik geloof dat die lieden de eene poort inkomen en door de andere er uitgaan, om ons hier voor de mal te houden."

„Voorwaar, zei de koning van Portugal, dat zou listig gedaan zijn." En hij zond twee baronnen naar de wijk waar logies voor Jan van Parijs was gemaakt, om alles te onderzoeken, en toen zij terugkwamen, deden zij verslag van hetgeen zij hadden gezien.

Beiden waren onthutst, want, zoals zij verhaalden, van ieder die aankwam werd het paard aangenomen, en zij plaatsten zich in schone slagorde en trotse ordonnantie : „En ik zeg U, zeide degeen die verslag gaf, dat, als gij het hun niet naar de zin maakt, het lieden zijn om U allen te lijf te gaan. Het is niet verstandig geweest er zoveel in de stad toe te laten."

„Op mijn woord, zeide de page, die erbij stond en die geleerd had om met hoge vrouwen en heren om te gaan (want anders zou hij niet de opdracht hebben gekregen om daar te blijven), gij moet niet bang zijn, want zij komen hier niet om U kwaad

te doen of onaangenaam te zijn; en bovendien, indien gij hem iets weigerdet en hij vertoornd op U werd, dan zou Uw stad U niet tegen hem kunnen beschermen."

„In waarheid, zeide de koning van Spanje, hij is ons zeer welkom, want hij doet ons veel genoegen en grote eer."

Onderwijl gingen de andere tweeduizend boogschutters voorbij, die zeer werden bekeken door alle toeschouwers, zowel die van het paleis als die van de stad.

Hoe de hofmeester van Jan van Parijs voorbijkwam in staatsie met de honderd hofpages.

Nadat de boogschutters voorbij waren, kwam een schoon man, groot en welgevormd, die gekleed was in een rok van goudlaken, met een grote stok in de hand, op een zeer schone grijze hakkenei, en achter hem kwamen de honderd hofpages van Jan van Parijs, allen gekleed in mooi rood fluweel en de satijnen wambuizen rijkelik met goud gestikt, gezeten op grijze paarden, met rood fluwelen tuigen, evenals de gewaden der pages, bezaaid met dik goudsmeedwerk. Zij kwamen langzaam aan, welgeordend twee aan twee, en het was bewonderingswaardig mooi hen te zien, want zij waren met zorg uitgekozen en hadden haren zoo blond als fijn goud, die hun op de schouders afhingen; zij waren wel waard te worden bekeken en dat werden zij ook

door velen en op velerlei wijze. De prinses meende dat het ditmaal zeker was dat degeen die vóór de pages reed Jan van Parijs was; en zij stond op met de bedoeling hem te groeten, en dat deden verscheidene baronnen en dames.

Maar de page, die veel wist, bemerkte het en zeide:

„Mejonkvrouw, blijf zitten tot ik U waarschuw, want degeen die gij daar ziet is de hofmeester van mijn heer, die deze week van dienst is. Er zijn er vier die ieder een week dienen, en hij brengt de pages met zich mede om te zien of het logies in orde is."

Hoe de trompetters van Jan van Parijs met een zeer schone troep voorbijkwamen.

Daar komt een zeer schone troep met de trompetters, die terstond door de gehele stad werden gehoord. En zij waren geheel bedekt met goudsmeedwerk, evenals de paarden, tot op de grond, en er waren twaalf trompetters. Daarna kwam de kapitein die een blauwzijden banier droeg; maar er was geen blazoen op, uit vrees dat men het zou herkennen; en hij was gezeten op een wonderlik mooi paard, geheel bedekt met paars damast bezaaid met goudsmeedwerk, en hij was gekleed in dezelfde kleuren. En het paard was fier, evenals de meester die het bereed; en na hem kwamen vijftienhonderd gewapende mannen, zeer rijk ge-

kleed en op schone paarden. Als de een fraai was uitgedost, de ander was het nog meer.

De page verklaarde aan de koningen en aan de dames de gehele staat en ordonnantie, waarover zij zich zeer verbaasden en allen zeiden dat hij een man was om de gehele wereld aan zich te onderwerpen.

Hoe de opperstalmeester, die het zwaard van Jan van Parijs in de schede droeg, voorbijkwam, geheel bedekt met goudsmeedwerk en kostbare stenen.

Toen de gewapende mannen voorbij waren, hetgeen lang duurde, kwam een zeer schoon ridder, gekleed in goudlaken, de opslagen bezaaid met parels en edelgesteenten, die reed op een groot paard met dezelfde stof bedekt, behalve dat het schabrak paars was. Het kleed van deze ridder hing lager dan het schabrak van het paard, en het was zeer rijkelik gevoerd met hermelijn. Deze ridder droeg in de hand een zwaard in de schede, welke geheel bedekt was met kostbare edelgesteenten die in de zon schitterden.

Toen riep de page luid, zodat hij werd gehoord door de heren en dames van het paleis, zeggende:

„Zie, mejonkvrouwe, daar is hij die het zwaard van Jan van Parijs draagt. Nu zal hij weldra hier zijn."

„Och mijn vriend, zie toch goed uit om hem mij spoedig te wijzen."

„Dat zal ik zeker doen, zeide de page, heb geen vrees."

Toen hadt gij zeshonderd mannen kunnen zien naderen, gezeten op askleurige paarden, alle van dezelfde kleur en gelijkelik getuigd, alle bezaaid met goudsmeedwerk langs de randen, zodat het een wonder was om te zien ; want boven op de staart waren grote zilveren bellen die aan dikke verguld zilveren kettingen waren bevestigd en helder klonken, en de heren die op de paarden zaten waren zo schoon dat zij engelen leken en zij waren alle gekleed in kostbaar rood fluweel en in wambuizen van satijn geborduurd met goud, zoals de pages die vooruit waren gegaan. Zij reden twee aan twee in zeer schone ordonnantie, en zij toonden wel dat zij lieden van grote staat waren.

De page zag van verre Jan van Parijs komen ; en hij riep de prinses, zeggende :

„Welaan, mejonkvrouwe, tans zal ik mij van mijn plicht jegens U kwijten, want ik zal U wijzen de schoonste, de edelste en de grootmoedigste Kristen die gij ooit hebt gezien : dat is Jan van Parijs, mijn meester."

Hoe Jan van Parijs de stad Burgos in grote staatsie binnenkwam.

Toen zeide de page : „Mejonkvrouwe, zie daar ginds, hem die een klein wit stokje in de hand en een gouden keten om de hals draagt ; zie hoe goudgeel zijn haren zijn ; het goud van zijn halsketen beschaamt de kleur van zijn haren niet."

De prinses was zeer verheugd over de woorden die de page haar zeide.

Daar kwam Jan van Parijs, zeer kostbaar gekleed, en om hem heen liepen vier lakeien, twee ter ene en twee ter andere zijde, beide in goudlaken gekleed. Toen de prinses hem had bemerkt, werd zij zo rood dat het scheen of het vuur uit haar gezicht sloeg. Zij was geheel van zinnen, en de koning van Navarre, die het bemerkte, drukte haar hand. Zij bedwong zich zo goed als zij kon, en toen Jan van Parijs vlak bij haar was, reikte zij hem een sierlike hoofdbekleding die zij in de hand had, terwijl zij hem vriendelik groette.

En toen Jan van Parijs zag dat zij zo schoon was, werd hij gewond door een pijl der liefde, zoals gij, mijne heren verliefden, wel weet ; hij gaf de sporen aan zijn paard, dat een sprong maakte, en onder het springen nam hij het geschenk aan, lichtte zich de baret van het hoofd en boog en dankte de jonkvrouwe. Daarna ging hij verder, en zijn gevolg achter hem.

De koning van Spanje en alle andere heren en dames waren zeer verheugd over de vriendelike wijze waarop de prinses hem had bejegend, zonder dat iemand haar dat had gezegd, en allen zeiden dat zij het er zeer goed had afgebracht en de jonge man nog beter. Maar de koning van Engeland was lang niet tevreden over dit alles, want hij bedacht bij zichzelf dat dit alles wel eens tot zijn schade en schande zou kunnen zijn. Doch hij moest geduld oefenen en, voor zijn eer, moest hij zich zo goed houden als hij kon.

Hoe de vijfhonderd gewapende mannen van de achterhoede in schone ordonnantie voorbijtrokken.

Toen Jan van Parijs de stad was binnengekomen, zoals gij hebt gehoord, kwamen de vijfhonderd gewapende mannen van de achterhoede, die waren gebleven om Jan van Parijs bij te staan als dat nodig mocht zijn. En de heren en dames waren zeer verbaasd zoveel lieden te zien, en de prinses zeide: „O God van paradijse, zijn er nog mannen daarachter?"

„Mejonkvrouw, zeide de page, dit is de achterhoede van onze meester, vijfhonderd in getal, evenals die welke vooraf zijn gegaan."

„Op mijn woord, zeide de koning van Navarre, het zou onvoorzichtig zijn, twist te zoeken met zulk een heer. Ik geloof dat er in de gehele wereld niet zoveel rijkdom is als wij vandaag hebben gezien."

Toen alles voorbij was gegaan, was het tussen drie en vier uur in de namiddag. De dames gingen tot de koning, om hem te verzoeken dat het hem mocht behagen Jan van Parijs te doen halen en de koning beloofde dat hij erheen zou zenden. Hij riep de graaf van Quarion en een ander van zijn baronnen, en zeide tot hem hetgeen gij zult horen.

Hoe de graaf van Quarion en zijn metgezel naar Jan van Parijs gingen.

Toen zeide de koning tot de graaf van Quarion en een ander zijner baronnen : „Gaat naar Jan van

Parijs en groet hem van mij en zegt hem dat ik en de dames hem verzoeken dat het hem behage in ons paleis te komen om het feest te openen, en neemt vijftig van de edelste baronnen van hier met U mede."

Terstond vertrok de graaf zeer verheugd met zijn gezelschap om de boodschap over te brengen. En toen zij kwamen in de stadswijk die aan Jan van Parijs was toegewezen stonden zij verstomd, want zij vonden de straten door grachten omgeven en versterkt met zware slagbomen en talrijke wachters ten strijde uitgerust. En zij kwamen bij de wachters van de eerste slagboom, die hun vroegen : „Wat verlangt gij, mijne heren?"

„Wij behoren aan de koning van Spanje, zeide de graaf, die ons zendt naar Jan van Parijs."

„En is er onder U geen graaf of hertog?" zeiden de wachters.

„Zonder twijfel," zeide de graaf.

„Treedt dan binnen met Uw gezelschap."

Toen traden zij binnen, en zagen de straten vrolik versierd met tapijten ; en toen zij vóór het logies van Jan van Parijs waren gekomen, vonden zij daar de kompanjie wapenknechten, die grote bijlen in de hand hadden als om te strijden, en de kapitein stond vóór de ingang in fraaie dos. De graaf van Quarion vroeg hem of hij Jan van Parijs kon spreken.

„Wie zijt gij?" vroeg de kapitein.

„Ik ben de graaf van Quarion, aan wie de koning van Spanje heeft opgedragen met Jan van Parijs te spreken."

„Volg mij dan, zeide hij, met uw gezelschap."

Hij ging vooruit en de graaf met de zijnen daarachter.

En zij kwamen in de eerste zaal, die zeer groot en rondom behangen was met een kostbaar tapijt van goudlaken, met grote figuren erop, voorstellende de Brand van Troje, het fraaiste werk dat men zich kan bedenken.

Toen zij een ogenblik hadden rondgezien, kwam de kapitein en zeide hun : „Laten wij hier even wachten, want ik heb niet naar binnen kunnen gaan, omdat de raad zitting houdt ; en ik zou niet aan de deur durven kloppen."

Nadat zij een poos daar hadden vertoefd, hoorde de kapitein de deur opengaan. Terstond ging hij derwaarts en voerde de graaf van Quarion en zijn gezelschap met zich mede. De kapitein sprak tot een der kamerheren en zeide hem dat de graaf van Quarion Jan van Parijs wilde spreken.

„Ik zal de kanselier roepen, zeide de kamerheer, en die zal met u spreken."

Hij deed de deur dicht en ging de kanselier halen, die hij terstond met zich bracht. En toen deze was gekomen, vroeg hij aan gemelde graaf : „Wat verlangt gij, mijne heren ?"

„Wij komen, zeide de graaf, om met Jan van Parijs te spreken uit naam van de koning van Spanje."

„Hoe ? zeide de kanselier, is hij zo ziek dat hij zelf niet hier kan komen zeggen wat hij wil ? Voorwaar, gij kunt Jan van Parijs niet spreken ; het is onnodig dat gij hier langer wacht."

Toen de graaf en zijn metgezellen dit antwoord vernamen, waren zij zeer onthutst en keerden zo spoedig zij konden terug.

De vrouwen en jonkvrouwen waren aan de vensters in afwachting van de komst van Jan van Parijs, en toen zij de graaf zonder hem zagen, waren zij zeer teleurgesteld. En de prinses zeide tot de koning haar vader : „Helaas, Heer, wij zullen die schone prins niet zien, want zie, daar komt de graaf van Quarion, die hem niet met zich brengt."

Hoe de graaf van Quarion, voor de koning van Spanje tredende, hem in tegenwoordigheid der baronnen verslag gaf van hetgeen hem met de lieden van Jan van Parijs was overkomen.

Toen de graaf de zaal was binnengetreden, gingen allen om hem heen staan om te luisteren naar wat hij ging zeggen ; hij verhaalde hun hoe de straten waren versterkt en dat grote wachtposten de ingang bewaakten.

„Op mijn woord, zeide de koning, hij moet wel een dapper krijgsman zijn, die zozeer op zijn hoede is."

Daarna vertelde hij hoe de straten alle rijkelik met tapijten waren behangen en hoe zij vóór zijn logies waren gekomen, alwaar zij de kapitein, fraai uitgedost, hadden aangetroffen, „die ons in een zaal heeft gevoerd behangen met het kostbaarste tapijtwerk dat wij ooit hebben gezien, want er was

niet anders dan goud- en zilverdraad en daarop was voorgesteld de Brand van Troje, in grote figuren geheel gemaakt van fijn goud en van zijde; en wij zijn daar wel een kwartier gebleven, terwijl de kapitein naar de deur van Jan van Parijs was gegaan, waaraan hij niet heeft durven kloppen; en zo hebben wij moeten wachten tot iemand de deur opendeed; maar de kapitein, die goed oplette of iemand ook de deur opende, heeft een der kamerheren bij die deur gezien. Hij heeft ons tot hem geleid, hem zeggende: „Mijnheer de kamerheer, ziehier de graaf van Quarion, die namens de koning van Spanje komt spreken met Jan van Parijs." „Nu, wacht dan hier, zeide de kamerheer; ik zal het zeggen aan de kanselier." Hij is in de kamer gegaan en heeft de deur achter zich gesloten, en kort daarop heeft hij de kanselier medegebracht, die een man is van voornaam uiterlik en die mij heeft gevraagd wat ik wenste. En ik heb hem geantwoord dat de koning mij had gezonden om met Jan van Parijs te spreken. En toen heeft hij mij in dezer voege geantwoord: „Hoe? Is de koning zo ziek dat hij zelf niet hier kan komen om te zeggen wat hij wil? Voorwaar, gij kunt Jan van Parijs niet spreken." En toen zijn wij zeer onthutst geworden en zijn zo snel wij konden teruggekomen om U het antwoord over te brengen."

De koning van Engeland was zeer blij hierover, in de mening dat Jan van Parijs niet op het feest zou komen; maar dat gebeurde toch, zoals gij zult horen, tot zijn grote verdriet. Hij zeide:

„Heb ik U niet gezegd dat hij niet goed bij zinnen is? En, als het van mij afhing, zou ik hem niet meer vragen te komen."

„Op mijn woord, zeide de koning van Aragon, als de koning naar mij wil luisteren, dan zal hij hem zelf gaan halen en ik zal met hem gaan. Hoe zou hem dit kunnen schaden, met het oog op de grote staat van Jan van Parijs en omdat deze in zijn stad is gekomen, nogwel bij gelegenheid van zulk een feest, waarbij men niet zo nauw moet toezien?"

De dames waren zeer verheugd over wat de koning van Aragon zeide, en bedankten hem zeer daarvoor.

Hoe de koning van Spanje, vergezeld door de koning van Engeland, Jan van Parijs ging uitnodigen.

„Waarlik, zeide de koning van Spanje, het is wel de moeite waard dat men tot hem ga, en ik kan niet geloven dat het niet een zeer verstandig man is. Ik zal gaan om te zien of ik hem niet kan medebrengen, en weest overtuigd dat het niet aan mij zal liggen als hij niet met de dames komt feestvieren."

„Ik ga met U mede," zeide de koning van Aragon. En zo zeiden al de anderen.

De koning van Engeland, om zich groot te houden, zeide: „Mijne heren, ik ga ook mede, want wij zijn samen hierheen gekomen; en hij zal er des te eerder door komen, want ik had hem trouwens reeds uitgenodigd."

„Dat is goed gesproken, zeide de koning van Spanje ; wij zullen gaan, mijn schoonzoon en ik, en gij zult blijven om de dames bezig te houden, zeide hij tot de koning van Aragon en de koning van Navarre en de andere baronnen en heren, en ook om Jan van Parijs met meer eerbetoon te ontvangen ; want ik geloof dat hij ter wille van mij en van mijn schoonzoon, die, zoals hij zeide, met hem heeft gereisd, wel met ons mede zal gaan."

Zo vertrokken de koningen van Spanje en van Engeland met een schitterend gevolg.

En toen zij bij de eerste afsluiting waren gekomen en zagen dat de straat versterkt was, waren zij zeer verbaasd. De koning zeide tot de wachters: „Vrienden, wij willen Jan van Parijs spreken, als gij vergunning hebt ons binnen te laten."

„En wie zijt gij ?" vroeg de portier.

„Ik ben de koning van dit land."

„Vergeef mij, Heer, want ik kende U niet ; voor U is niets gesloten, want dat is ons uitdrukkelik bevolen."

De koning wilde binnengaan door de kleine doorgang, maar de portier gedoogde dat niet, doch opende de grote wijd voor hem en deze bleef open staan zolang de koning van Spanje binnen was.

De beide koningen waren zeer verwonderd toen zij door de straten gingen, bij het zien van zulke schone tapijten, want het scheen hun een paradijs van geneuchten en schoonheid en rijkdom, en de straten waren vol gewapende lieden die geen aanstalten maakten de wapens af te leggen.

Toen zij vóór het logies waren gekomen, vonden zij de kapitein van de garde, die een wonderschoon man was, en zeer fraai uitgedost.

De koning zeide hem : „Heer, zouden wij Jan van Parijs ook kunnen spreken ?"

„En wie zijt gij ?" zeide de kapitein.

„Ik ben de koning van dit land en ziehier mijn schoonzoon, de koning van Engeland, en wij willen Jan van Parijs uitnodigen tot de bruiloft."

„Heer, zeide de kapitein, wees niet vertoornd op mij, want ik kende U niet; maar ik ken wel de koning van Engeland. Voor U, Heer, is niets gesloten, en ik zal U voorgaan om U te geleiden."

Toen ging hij voorop, en achter hem de koning van Spanje, die de ander bij de hand hield, met een groot gevolg. Toen zij in het wachtvertrek waren, bewonderden zij het kostbare behang dat daar was.

Terstond ging de kapitein kloppen aan de raadkamer en zeide tot een der kamerbewaarders dat de koning van Spanje en die van Engeland aan de deur waren en hun heer wensten te spreken. Dadelik kwam de kanselier uit het vertrek, vergezeld door wel vijftig baronnen in kostbare en schone gewaden, onder welke zich de hertogen van Orleans en van Bourbon bevonden, en vele andere bejaarde hertogen en graven, want de jongere prinsen hield Jan van Parijs bij zich, ten getale van honderd, zoals gij vroeger hebt gehoord.

De kanselier ontving de koningen en hun gevolg zeer hoffelik. En de kanselier zeide tot de koning :

„Heer, wat komt gij hier doen, gij die in uw paleis zoveel middelen tot tijdverdrijf hebt? Wees van harte welkom in Uw eigen gebied."

„Voorwaar, zeide de koning, ik kon mij niet weerhouden Jan van Parijs te gaan bezoeken en hem te vragen of het hem zou behagen te komen naar mijn paleis en het zijne, om de dames te begroeten die zéér naar hem verlangen; en ik bid U dat gij mij bij hem brengt, als dat mogelik is."

„Op mijn woord, heer, dat is zeer gemakkelik, want hij heeft uitdrukkelik bevolen dat voor U niets zou zijn verborgen, noch gesloten, en gij kunt bij dag en bij nacht binnenkomen en bevelen als in Uw eigen huis."

„Veel dank," zeide de koning.

„Doch kom nu, Heer, zeide de kanselier, en ik zal U de weg wijzen."

Hij geleidde hen in de raadkamer die geheel behangen was met rood satijn, waarop gouden bladeren waren geborduurd, en het plafond en de vloer waren eveneens daarmede bedekt. Toen ging hij kloppen aan het particulier vertrek van Jan van Parijs, waar deze zich bevond en dat er aldus uitzag. Vooreerst, de gehele kamer, het plafond en de vloer waren bedekt met groen fluweel, waarop grote figuren met goud waren gewerkt en met parelen, voorstellende het Oude Testament. In de hoek van de Kamer was, drie treden hoog, een troon, bedekt met een zeer kostbaar kleed van zijde en goud, en boven die troon was een rijke troonhemel, geheel van ingelegd goudsmeedwerk, met veel

gouden kettinkjes die diamanten, robijnen, smaragden, safieren en vele andere edelgesteenten droegen, welke heerlik schitterden. Jan van Parijs en zijn honderd edellieden waren alle gekleed in laken doorweven met gouddraad, zó rijk dat ik het niet zeggen kan, en hun kleed hing tot op de grond en was voor allen van gelijke snit en gelijke soort, behalve dat Jan van Parijs een zeer kostbare halsketen droeg van goudsmeedwerk en edelgesteenten.

De kamerbewaarder kwam de deur opendoen om te zien wie klopte, en vond de kanselier en de beide koningen. De kanselier zeide hem : „Wat doet onze meester ?"

„Heer, zeide de kamerbewaarder, hij zit op zijn troon en praat met zijn baronnen."

„Ziehier de koning van Spanje, zeide de kanselier, die hem komt bezoeken."

En toen traden zij de kamer binnen, zoals gij zult horen.

Hoe de koning van Spanje en de koning van Engeland, vergezeld door vele hoge heren en baronnen, de kamer van Jan van Parijs binnentraden en hoe Jan van Parijs zich van zijn zetel verhief om de koning van Spanje te begroeten.

Bij het binnentreden van de kamer knielde de kanselier vóór Jan van Parijs, zeggende :

„Heer, hier is de koning van Spanje, die U komt begroeten."

Toen de koning van Spanje hem zag in zulk een staatsie, kon hij zich niet weerhouden zeer diep voor hem te buigen, en toen Jan van Parijs hem zag, stond hij op van zijn zetel, trad op hem toe, en zeide terwijl hij hem omhelsde :

„Heer koning van Spanje, God behoede U en geheel Uw edel en schoon gezelschap. Wat betreft Uw schoonzoon, wij hebben elkander kort geleden gezien ; zet U neder."

Toen nam hij hem bij de hand en deed hem naast zich plaats nemen ; tot de koning van Engeland zeide hij :

„Ga zitten waar gij wilt."

De baronnen van Jan van Parijs bereidden zitplaatsen voor de anderen, en toen allen waren gezeten, sprak de koning van Spanje in dezer voege :

„Jan van Parijs, indien ik U niet anders noem, moge het mij worden vergeven, want Uw lieden hebben mij Uw titel niet willen zeggen ; doch wees van harte welkom in dit land, dat geheel tot Uw orders staat.

„Veel dank," zeide Jan van Parijs.

„Ik bid U, zeide de koning, dat het U behage ons de eer te bewijzen om mede te gaan naar het paleis, ten einde de dames te ontmoeten, die zeer naar U verlangen ; en gij zult er de koning en de koningin van Aragon, de koningen van Navarre en van Portugal, en verscheidene andere dames en hoge baronnen en heren aantreffen ; gij zult er wel niet zo schitterend worden ontvangen als ik hier ; maar er zijn schone en edele vrouwen en

jonkvrouwen, die U vriendelik welkom zullen heten."

De lieden van de koning van Engeland waren allen ontstemd over de nederigheid en de vriendelikheid die de koning van Spanje aan Jan van Parijs bewees.

„Voorwaar, zeide Jan van Parijs, gij en de dames bewijst mij grote eer ; wij zullen enige verversingen nemen en dan gaan zien."

Hoe Jan van Parijs specerijen en confituren van allerlei soort deed brengen, en wijnen van allerlei merk en kleur.

Terstond werden specerijen en confituren van allerlei soort binnengebracht op grote schalen van goud en schalen gesneden uit edelgesteenten ; daarna, wijnen van allerlei merken, waarover de koning geheel verstomd was.

Toen zij deze verversingen hadden gebruikt, zeide Jan van Parijs tot de koning :

„Welaan, laten wij gaan als het U behaagt."

Hij nam de koning aan de rechterhand, en de koning van Engeland aan de linker, en zij gingen op weg.

Toen hij bij de ingang van zijn logies was gekomen, zeide hij tot de kapitein van de garde dat hij slechts weinigen van zijn mannen zou medenemen, alleen de baronnen en de honderd edelen die dezelfde kleding droegen als hij. Terstond plaatste de kapitein zich vóór hem met honderd gewapenden

om ruim baan te maken, want er was een groot gedrang op straat van toeschouwers van alle rang. De dames en heren die in het paleis waren gebleven maakten zich ongerust, zeggende dat Jan van Parijs zeker niet zou komen, daar de twee koningen zo lang wegbleven. Maar spoedig kwam een ridder hard aanlopen, die zeide :

„Op, dames, maakt U gereed, want daar komen de schoonste en fraaist uitgedoste mannen die ooit op aarde zijn gezien."

De dames en heren waren zeer verheugd, en vooral de prinses, wier hart popelde. De koning van Aragon nam de koningin van Spanje bij de hand, en haar dochter werd opgeleid door de koning van Navarre, en de koning van Portugal geleidde de koningin van Aragon, en de andere prinsen en baronnen namen een ieder een der vrouwen en jonkvrouwen, en zij gingen hen van verre zien komen door de vensters. Daarna nam een ieder zijn plaats in, en de een zeide tot de ander :

„Ziet gij wel hoe hij de voorrang neemt boven de koningen en dat hij vóór hen beiden gaat? Voorwaar, het is een hoog en zelfbewust man, en hij toont niet dat hij zich in een vreemd land bevindt."

„Hij is, zeiden de anderen, overal de sterkste, hetgeen hem de moed daartoe geeft."

„Op mijn woord, zei de prinses, zijn fierheid past hem, want hij is een model van schoonheid."

En ziedaar de mannen van zijn garde binnenkomen die allen tezamen het gezelschap groetten

en zich op elkander drongen in een hoek van de zaal, zodat zij niet meer dan veertig schenen te zijn.

Hoe Jan van Parijs de zaal binnenkwam, waar de heren en dames waren, die hem tegemoet traden.

Toen hij was aangekomen, trad Jan van Parijs tussen de koningen van Spanje en van Engeland de zaal binnen; de dames en heren kwamen hun tegemoet. Jan van Parijs groette de koningen van Aragon, van Navarre en van Portugal, nam daarna zijn baret af en omhelsde de beide koninginnen.

Toen nam hij de prinses zeer vertrouwelik bij de hand en kuste haar zeer vriendelik, zeggende:

„Ik dank U, lieve zuster, voor Uw geschenk."

Toen bloosde zij een weinig en boog zeer diep. Daarna zeide Jan van Parijs tot zijn baronnen: „Gaat de dames de hand kussen en dan zullen wij ons neerzetten."

Hij nam de beide koninginnen bij de hand, en zeide tot de hertog van Orleans, die achter hem kwam, dat hij de prinses tot hem zou geleiden; daarna ging hij zitten op de ereplaats in de zaal, die zeer groot was, tussen de koninginnen, en zeide tot de hertog van Orleans:

„Lieve neef, breng mij hetgeen waarmede ik U heb belast; gij zijt niet zó schuchter of gij hebt het allermooiste genomen," waarover een ieder begon te lachen, en zeide daarna luid:

„Mijne Heren, zet U neder waar gij wilt; want wij hebben plaats genomen."

Hij begon te kouten met het jonge meisje, en alle koningen en prinsen, en vrouwen en jonkvrouwen, kwamen zo dicht mogelik bij hen, om hen te horen praten. Jan van Parijs deed de prinses vaak lachen door zijn geestige en vernuftige opmerkingen.

En de koning van Navarre zeide tot de koning van Spanje:

„Hoort gij wel deze man, waarvan mijn neef, Uw schoonzoon, zeide dat hij soms spreekt als een dwaas? Op mijn woord, ik geloof dat niet, maar hij zegt alles zo bedekt dat niemand het kan verstaan; ik wilde wel dat wij hem de uitlegging ervan vroegen."

„Dat wil ik wel, zeide de koning van Spanje, maar ik ben bang hem te mishagen, want, op mijn woord, het is de aardigste man die ik ooit zag; ik ben verrukt van hem; als hij wilde zou hij de gunst van vele dames verwerven."

„Op mijn woord, dat zeg ik ook; het zou goed zijn hem dranken aan te bieden."

„Inderdaad, zeide de koning, maar wij kunnen hem niet zo goed onthalen als hij ons; God gave dat gij daarbij waart geweest."

„Amen, zeide hij; maar zij zullen nog niet heengaan; ik verlang zeer kennis met hem te maken."

Hoe de koning verversingen voor Jan van Parijs deed aanbrengen.

Toen beval de koning dat men verversingen zou brengen, hetgeen terstond geschiedde, en de hofmeester van het paleis kwam vragen aan een der baronnen van Jan van Parijs hoe hij aan deze de dranken moest aanbieden.

„Wacht, zeide deze, ik zal degeen halen die hem bedient, en die ze hem zal aanbieden."

En terstond ging hij aan de hertog van Normandië zeggen dat men Jan van Parijs wijn wilde aanbieden; de hertog riep de schildknaap en zeide hem de beker te halen om zijn meester te drinken te geven, hetgeen terstond geschiedde, en twee andere schildknapen eveneens, die ieder een beker namen en ze alle drie aan Jan van Parijs kwamen aanbieden, die de zijne nam en beval de andere aan de koninginnen te geven, zeggende:

„Laten wij drieën drinken; daarna zullen de anderen kunnen drinken wanneer het hun goeddunkt."

Hij dronk zonder te wachten en reikte toen de beker aan de prinses, die vóór hem stond, zeggende:

„Ziedaar, lieve vriendin, ik heb op U gedronken; ik hoop dat gij niet bang voor mij zijt."

„Op mijn woord, zei het meisje, ik heb daar geen reden voor, en ik dank U vriendelik."

De koningen en andere heren en dames dronken, zeer verwonderd dat Jan van Parijs zich aldus

de voorrang toekende boven alle koningen, die ouder waren dan hij.

Toen men de verversingen had gebruikt, naderden de koningen en dames tot Jan van Parijs om met hem te praten en te schertsen.

En de koning van Navarre vroeg hem :

„Jan van Parijs, wellieve vriend, wat zegt gij van onze jonge bruid ?"

„In waarheid, zeide hij, ik zou niets dan goed van haar kunnen zeggen, want het schijnt mij dat God haar met grote zorg heeft gemaakt, en niets aan haar heeft vergeten."

Hoe de koning van Spanje aan Jan van Parijs de verklaring vroeg van de woorden die hij had gezegd tot de koning van Engeland, zijn schoonzoon.

„Indien ik niet vreesde U te mishagen, zeide de koning van Spanje, zou ik U de verklaring willen vragen van enige woorden die gij onderweg aan mijn schoonzoon hebt gezegd."

„Vraag hetgeen gij wilt, want niets kan mij mishagen."

„Met Uw verlof dan, zeide de koning van Spanje, ik zal u er een zeggen. Mijn schoonzoon van Engeland heeft mij gezegd dat, toen gij hierheen kwaamt, op een dag dat het zeer hard regende, gij hem zeidet dat hij, die koning was, zijn lieden huizen moest laten meevoeren, om zich onder het rijden tegen

de regen te beveiligen. En ik kan niet begrijpen wie die huizen zou kunnen dragen."

Jan van Parijs begon hartelik te lachen, en zeide toen :

„Voorwaar, dat is zeer gemakkelik te begrijpen, want indien gij ter plaatse waart geweest, zoudt gij het wel hebben geraden ; hij had het voorbeeld moeten volgen van mij en mijn lieden, die mantels en kaproenen aandeden welke, met onze kaplaarzen, ons zeer wel tegen de regen beschermden ; en toen het opnieuw mooi weder was, legden wij ze bij onze bagage. En dat zijn de huizen waarover ik tot uw schoonzoon sprak, die, hij en de zijnen, nat waren alsof zij zich in de rivíer hadden gedompeld."

„Ha, zeide de koning, op mijn woord, gij hebt gelijk."

„Inderdaad, fluisterde de koning van Portugal tot de koning van Spanje, deze is niet zo dwaas als Uw schoonzoon zeide, maar hij heeft een schoon en levendig verstand voor zijn leeftijd."

„Nog zou ik U iets anders willen vragen, zeide de koning van Spanje, als gij het vergunt. Dat is dat gij op een andere dag hem zeidet waarom hij zijn lieden niet een brug deed dragen om de rivieren over te gaan."

„Ook dit heeft geen brede verklaring nodig, zeide Jan van Parijs, want zij is gelijk aan de eerste. Eens op een dag, voordat wij Bayonne bereikten, kwamen wij vóór een kleine, doch diepe en sterk gezwollen rivier. De koning van Engeland en zijn lieden, die slecht bereden waren, traden in het

water om erover te trekken, waardoor er wel zestig van de slechtst beredenen verdronken, en daarna ging ik met mijn lieden erdoor, zonder enig ongerief; en toen wij aan de andere zijde waren, beklaagde de koning van Engeland zich bij mij over zijn lieden die verdronken waren. En toen zeide ik hem dat hij een brug moest laten aanvoeren om zijn lieden veilig over de rivieren te doen trekken, dat is goede paarden, zoals zij zagen dat de mijne waren, die geen last hadden. Ik dacht dat hij het wel zou hebben begrepen."

„Op mijn woord, zei de koning van Navarre, gij hebt het hem duidelik te verstaan gegeven."

„Welaan, nu gij ons zoveel hebt gezegd, zeide de koning van Spanje, bid ik u ons ook het derde woord te verklaren, en dan zullen wij er niet meer over spreken."

„Ik heb U gezegd dat alwat U behaagt mij aangenaam is; maak dus geen zwarigheid."

„Ik verzoek U dan, zeide de koning van Spanje, mij te zeggen hoe gij verstaat hetgeen gij hem hebt gezegd dat wijlen Uw vader in dit land was gekomen, ongeveer vijftien jaar geleden, en een strik had gespannen voor een eend, en dat gij kwaamt om te zien of de eend was gevangen."

„Hieromtrent blaam ik de koning van Engeland niet, want dit is moeilik te verstaan, en toch, daar het van pas komt, ben ik blijde U de verklaring ervan te geven. Verneem dus wat het wil zeggen. Ongeveer vijftien jaar geleden kwam de koning van Frankrijk, wijlen mijn vader, in dit land om Uw

koninkrijk weder in Uw macht te brengen en het beleg te doen opheffen van de stad waarin de koningin, die wij hier zien, zich bevond; en toen hij zou heengaan, gaaft gij beiden hem Uw dochter om haar uit te huweliken aan wie het hem zou behagen, en hij antwoordde U dat ik dat zou zijn. En dat is de strik, en ziehier het eendje dat ik ben komen zien of het gevangen is."

Hoe Jan van Parijs zijn mantel opsloeg om te tonen wie hij was.

Toen hij deze woorden tot de koning van Spanje had gezegd, sloeg hij zijn mantel op, die van binnen van blauw fluweel was bezaaid met gouden lelieën.

Als de koning en de koningin van Spanje deze woorden vernamen, wierpen zij zich met hun dochter aan zijn voeten, zeggende:

„O zeer edele en machtige koning, moge het U in Gods naam behagen ons te vergeven ons grote vergrijp, want alwat gij hebt gezegd is waar, dat weten wij wel, evenals de meeste baronnen die hier zijn. En ik ben bereid zulke straf ervoor te ondergaan als het U zal behagen te bevelen. En wat mijn dochter betreft, wel weet ik dat zij niet waardig is met U te worden verenigd, maar te dezer zelfde stonde vertrouw ik haar aan U toe, om haar uit te huweliken aan hem die het U zal behagen te kiezen, en aan wie ik nu dadelik mijn rijk in eigendom geef."

Koning Jan van Frankrijk hief hen op en dankte hen zeer ; daarna zei hij tot de prinses :

„Lieve vriendin, gij hebt gehoord wat Uw vader en moeder hebben gezegd. Wat zegt gij daar zelf van, want de zaak gaat U ten zeerste aan. Wilt gij de koning van Engeland?"

„Zeer hoge en machtige heer, ik wil in alle opzichten mij voegen naar hetgeen mijn vader U heeft gezegd, want de eerste beloften moet men houden ; en ik zou mij gelukkig achten indien ik een der baronnen van Uw rijk kreeg."

„Zeg mij dan wie gij wilt, want ziehier een schone verzameling van hen ; en zie onder hun kleed, want allen dragen hun wapentekens.

Hoe koning Jan aan de hertogen van Orleans en van Bourbon en aan verscheidene anderen beval hun mantels op te slaan.

Toen deed koning Jan al de mantels van gemelde baronnen opslaan, hetgeen schoon was om te zien. En zo deden zich herkennen de oudsten, die met de gestorven koning in Spanje waren geweest, zoals de hertogen van Orleans en van Bourbon, en verscheidene andere baronnen en heren.

Koning Jan vroeg opnieuw aan de prinses : „Hebt gij reeds bedacht wie gij van dezen hier wilt, of wenst gij U nog te bezinnen?"

„Zeer hoge heer, zeide zij, mij past het niet te kiezen, maar degeen die U behaagt zal mij lief zijn,

ingevolge de belofte die mijn vader aan de Uwe heeft gedaan."

„Ha, op mijn woord, gij zijt een schrandere vrouw, zeide koning Jan. Daar gij zegt dat gij de belofte van Uw vader wilt houden, dan betekent dat dat ik ook die moet houden welke mijn vader deed, dat is dat gij mijn vrouw zoudt zijn."

Toen begonnen allen te lachen, behalve de Engelsen.

„Welaan, zeide koning Jan, in goeder trouwe, zoudt gij wel mijn vrouw willen zijn, als Uw vader en moeder erin toestemden en ik het goedvond?"

„Heer, dat is een vraag waarop het onnodig is te antwoorden, want gij begrijpt wel dat er niets op aarde is wat ik zo zeer verlang."

„Welaan dan, zoete vriendin, ik stem erin toe en beloof U morgen te huwen, met de wil van God en van Uw verwanten."

De koning van Spanje en de koningin bedankten hem zeer en de koningen van Aragon, van Portugal en van Navarre kwamen hem vergiffenis vragen dat zij hem niet de eer hadden bewezen die hem was verschuldigd.

„Heer koning van Engeland, zeide de koning van Frankrijk, gij moet over dit alles niet verstoord zijn, want zij behoorde mij sedert vijftien jaar, en ik heb de belofte van wijlen mijn vader niet willen breken."

Hoe de koning van Engeland zeer treurig en boos uit Burgos vertrok, toen hij zag dat de koning van Frankrijk hem de vrouw had ontnomen die zijn hart en hoofd vervulde.

Dit alles ziende, was de koning van Engeland zeer treurig en boos. Hij verliet het paleis en steeg terstond te paard en ging met zijn lieden zo haastig zij konden naar hun land terug.

Na het vertrek van gemelde koning, begon het grote en schitterende feest in het paleis, en ook in de stad, toen men wist dat het de koning van Frankrijk was die met de prinses huwde. Het avondmaal was zeer overvloedig, en er waren vele gerechten die uit de keuken van de koning van Frankrijk kwamen, en men bewonderde het vaatwerk waarin zij werden opgediend. De prinses was zo verheugd dat het niet te zeggen is ; daarom spreek ik kortheidshalve niet meer daarover.

Toen de volgende morgen aanbrak, zond koning Jan zeer kostbare sieraden aan de prinses ; hij zond haar een bahuut vol gouden vaatwerk, en een ander bahuut met zilveren vaatwerk, en een troonhemel met tapijten bezaaid met lelieën en edelgesteenten, de rijkste die men ooit had gezien, en zond haar kleermakers om haar klederen te maken volgens de mode van Frankrijk, en ook aan haar jonkvrouwen.

Hoe de koning van Frankrijk de dochter van de koning van Spanje huwde in grote praal en staatsie.

De dag kwam waarop het huwelik zou plaats hebben, en koning Jan huwde de dochter van de koning van Spanje, in de stad Burgos. Zij was gekleed volgens de mode van haar land, behalve de kroon die koning Jan haar gaf en die zeer rijk was. En om niet te lang te zijn, ga ik de feesten en de plechtigheden stilzwijgend voorbij, die toen werden gevierd.

Als het avond was, zeide hij dat hij niet in het paleis zou slapen en daarom werden de vrouwen met de jonggehuwde naar zijn logies geleid. Toen zij de wonderen en de rijkdommen zagen die daar waren, zeiden allen dat de prinses te goeder ure was geboren die zulk een vorst had gehuwd, en dat zij in korte tijd een mooie ruil had gedaan. De prinses was zo verheugd dat zij zich niet kon inhouden.

Terwijl haar vrouwen haar ontkleedden, kwam koning Jan met groot gevolg, en zeide tot zijn vriendin :

„Welnu, vriendin, berouwt het U het paleis van Uw vader te hebben verlaten ?"

„Voorwaar, mijn heer, dat moet gij mij niet vragen, want nooit heb ik mij zo gelukkig gevoeld als toen ik hier ben gekomen ; het paleis van mijn vader is dan ook niet te vergelijken met Uw logies ;

maar dit zeg ik U nog dat, ook al hadt gij niets meer dan Uw edele en geëerbiedigde persoon, ik U meer zou liefhebben dan heel de wereld."

Dit woord behaagde de koning; hij kuste haar en zeide:

„Zoete vriendin, dat woord zal ik nooit vergeten. Doch welaan, wat zult gij schenken aan deze vrouwen en jonkvrouwen die zich zoveel moeite voor U hebben gegeven?"

„Heer, dat weet ik niet."

„Ziedaar, zeide hij, deze zes koffers vol sieradieën en goudlaken. Deel dat uit zoals u goeddunkt, want daarvoor is het hier gebracht."

De jonge vrouw knielde en bedankte hem zeer nederig. Maar hij hief haar terstond op en zeide haar dat zij dit niet meer moest doen, maar vertrouwelik met hem moest spreken als gelijke tot gelijke."

„Dat past haar niet," zeide haar moeder.

„En ik wil het, zeide hij, en ik verlang dat zij de sieradieën en juwelen uitdeelt aan de vrouwen en jonkvrouwen naar hun rang.

Zij waren er de koning zeer dankbaar voor.

Nadat de jonggehuwde was ontkleed, begaf zij zich te bed, en daarna gingen de dames ieder haars weegs. En terstond kwam de koning van Frankrijk in de kamer en legde zich bij haar die hij beminde boven alle schepselen, en niet ten onrechte, want zij was de zachtste, de ootmoedigste, de schoonste, de verstandigste, de wellevendste en de zedigste die er toenmaals ter wereld was.

En die nacht verwekte de koning in haar een schone zoon, die later koning van Frankrijk werd.

En toen de volgende morgen het uur van opstaan kwam, stond koning Jan op en ging schertsen met zijn baronnen, die trots waren op hun heer.

De dames kwamen de jonge koningin bezoeken, die hen vriendelik ontving. En toen zij aanstalten maakten om haar te kleden, kwam een opperkleermaker van de koning, die voor haar knielde en zeide :

„Dames, met Uw verlof, zij moet heden volgens de Franse mode worden gekleed."

„Gaarne, mijn vriend, zeide de koningin van Frankrijk, ik verzoek U mij aldus te kleden, want een goede Franse vrouw ben ik en zal ik mijn leven lang wezen."

Hoe de kleermakers van koning Jan de koningin kleedden volgens de mode van Frankrijk.

Terstond kwamen dienaren en snijders, op bevel van koning Jan, de jonge koningin met grote ijver aankleden ; en zij deden haar een zeer kostbaar keurslijf aan van rood gouddraad, en daarboven een tabbaard van blauw fluweel bezaaid met gouden lelieën, zó schoon en zó liefelik dat, met de schoonheid die zij bezat, zij er meer als een engel dan als een mens uitzag. Daarna plaatsten zij haar op het hoofd een schone en kostbare tooi, en om haar hals wierpen zij een gouden keten,

geheel bedekt met robijnen, diamanten en smaragden, en in het midden was een karbonkel die een hel licht verspreidde.

En terwijl men haar kleedde, kwamen de koningen van Spanje, van Navarre en van Aragon, die koning Jan ontmoetten, omgeven door zijn baronnen. En zij groetten hem, en hij ontving hen zeer vriendelik, waarop zij hem vroegen hoe hij het sedert de vorige avond maakte.

„Zeer wel, Gode zij dank, en gij zult Uw dochter gezond en wel aantreffen."

„Wij zullen haar opzoeken met Uw verlof," zeiden de vier koningen."

„Gaarne, zeide koning Jan, en ik ga met U mede om te zien en te horen wat zij U zal zeggen."

En toen zij de kamer waren binnengetreden en de koningin van Frankrijk aldus gekleed zagen, bogen zij zich voor haar, zoals dat tegenover een koningin betaamt.

Hoe de koning van Navarre, sprekende tot de koningin van Frankrijk, haar zeide dat de lelieën over haar heen waren geklommen.

Toen de vier koningen hun buiging voor de jonge koningin hadden gemaakt, groette zij hen terug en ontving hen zeer vriendelik. En zij waren zeer verbaasd haar zo rijk uitgedost te zien.

Toen zeide de koning van Navarre lachende tot haar :

„Hoe? mevrouw mijn nicht, zijn de lelieën over U heen geklommen?"

„Ja, lieve neef, zeide zij, maar van binnen zijn er nog veel meer."

Toen koning Jan het hoorde, was hij verwonderlik blijde over dit antwoord, maar hij toonde er niets van.

Toen alles gereed was, ging men naar de kerk, die rijkelik was getooid met lelieën, en de koning schonk ze aan gemelde kerk en alle altaarversieringen, die een grote waarde hadden. Wat zal ik u meer hiervan zeggen? Het feest duurde veertien dagen. En koning Jan gaf fraaie geschenken aan de koning en de koningin van Spanje, zijn schoonouders; en ook aan de koningen van Aragon, van Portugal en van Navarre en hun vrouwen, en in het algemeen aan alle ridders, baronnen en heren, vrouwen en jonkvrouwen, zodat een ieder hem hield voor de grootste en rijkste vorst die op aarde was.

Hoe koning Jan afscheid nam van zijn schoonvader en schoonmoeder om naar Frankrijk terug te keren, en hoe de koningin van Frankrijk weende omdat hij had gezegd dat hij haar in Spanje zou laten.

Toen de bruilofstfeesten over waren, kwam de koning van Frankrijk tot de koning van Spanje en de koningin, in tegenwoordigheid van hun dochter, zijn vrouw, en hij zeide hun:

„Lieve vader en gij, lieve moeder, gij weet hoe ik de zware taak heb om mijn rijk te besturen en

te onderhouden, en ik heb bij mij de meeste mijner baronnen, en ik heb mijn moeder alleen gelaten, die zeer verlangt mij weer te zien. Daarom, als het U behaagt, geeft mij verlof, en, uit vrees van U te mishagen, durf ik U niet te vragen mijn vriendin mede te nemen; want als het Uw verlangen is dat zij blijft, beveel ik haar U aan. Ik zal haar laten de staat die aan een koningin betaamt, want ik wil niet dat zij een penning van Uw geld uitgeeft. Ik bid U Uw volk goed te behandelen en, zoveel gij kunt, tegen onderdrukking te vrijwaren, en zij zullen dan God voor U bidden."

Toen hij deze woorden zeide, smolt de jonge vrouw in haar tranen, ziende dat zij zou achterblijven en dat haar vriend zonder haar wegging. Toen de koning van Spanje hoorde wat de koning van Frankrijk hem had gezegd, antwoordde hij hem:

„Mijn heer zoon, indien het U heeft behaagd mij de eer te bewijzen om mijn dochter tot vrouw te nemen, smeek ik U haar niet hier achter te laten, want zonder U zou zij niet kunnen leven. Ik smeek U in dit rijk stedehouders aan te stellen naar Uw behagen, want van nu af geef ik dit rijk aan U over."

„Heer, zeide de koning van Frankrijk, wat is dat wat gij zegt? Ik bid U dat daarover nooit meer worde gesproken, want, zolang gij leeft, zult gij over dit rijk en over het mijne kunnen beschikken, naar Uw wil; want wees verzekerd dat noch Uw rijk noch Uw goed mij bewogen hebben Uw dochter, die hier staat, te nemen, maar de goede roep die van haar uitging; en daar het U goeddunkt dat ik

haar medevoer, ben ik zeer verheugd daarover, als zij erin wil toestemmen.

Toen de koningin van Frankrijk de woorden hoorde die koning Jan had gezegd, wierp zij zich vóór hem op de knieën en zeide:

„Zeer geëerbiedigde Heer, waarom vraagt gij mijn wil? Want op mijn woord, ik heb er geen, tenzij de Uwe, en ik verzeker U dat gij mij niets kunt vragen dat mij niet behaagt; en als het mij mogelik was al Uw wensen te kennen, dan zou ik ze alle naar mijn krachten vervullen."

Lange tijd spraken zij samen over dit vertrek, hetgeen te lang zou zijn om te vertellen. En eindelik, na vele woorden en tranen, namen zij van elkander afscheid.

Hoe de koning van Frankrijk en de koningin, zijn vrouw, uit Spanje vertrokken om naar Frankrijk te gaan.

Na afscheid te hebben genomen, vertrokken de koning en de koningin van Frankrijk uit Spanje, en kwamen al trekkende in Frankrijk, waar zij door de grote steden met veel pracht en praal werden ontvangen.

En zij kwamen te Parijs, waar men hun een ontvangst bereidde, die het te lang zou zijn te vertellen; want veel eer werd hun bewezen, en ook aan de heren uit Spanje die hun vrouwe hadden begeleid. Zij bleven zes maanden in Frankrijk, gedurende welke zij goede sier maakten, en keerden naar Spanje terug.

En na negen maanden kreeg de koningin een flinke zoon, en vijf jaar later een tweede, die koning van Spanje werd na de dood van zijn grootvader, en de eerste werd koning van Frankrijk, die lang leefde en zijn rijk in vrede en eensgezindheid bewaarde. Daarna scheidden zij van deze wereld om de eeuwige glorie deelachtig te worden, waaraan ik God smeek dat hij ook ons deel moge geven. Amen.

EINDE

In de serie FRANSCHE KUNST zijn verschenen:

Deel I. P. VALKHOFF, De Franse Geest in Frankrijks Letterkunde.

Deel II. J. J. SALVERDA DE GRAVE, De Troubadours.

Deel III. CORNELIS VETH, Fransche Caricaturisten (geïllustreerd).

Deel IV. JAN VAN NIJLEN, Francis Jammes.

Deel V. J. GRESHOFF, Latijnsche Lente, Opstellen en aanteekeningen.

Deel VI. JOHANNES TIELROOY, Maurice Barrès.

Deel VII. C. P. VAN ROSSEM, Het moderne Fransche tooneel.

Deel VIII. MATTHIJS VERMEULEN, De twee Muzieken. I.

Deel IX. MATTHIJS VERMEULEN, De twee Muzieken. II.

Deel X. CH. SERRURIER, De Pensées van Pascal.

Deel XI. JAN VAN NIJLEN, Charles Péguy.

Deel XII. ANDRÉ DE RIDDER, Remy de Gourmont.

Deel XIII. EMILE BOULAN, Figures du dix-huitième siècle. Fontenelle et Mme de Lambert.

Deel XIV. JUST HAVELAAR, Auguste Rodin.

Deel XV. MARGUERITE DE ROUVILLE, De Levenskunst van Vauvenargues.

Deel XVI. J. J. SALVERDA DE GRAVE, Jan van Parijs.